Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 29 (1627) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 19 ЛІПЕНЯ 1987 г. ЦАНА 12 зл.

На гайнаўскіх жыллёвых пасёлках ёсць шматлікія пляцоўкі для дзіцячых гульняў.

Тэкст і фота Янкі Целушэцкага

ГАЙНАЎСКІЯ ПАСЁЛКІ

Дванццаць пяць гадоў існуе **Жыллёвая спулдзельня ў Гайнаўцы.** Зараз кожны трэці гайнаўчанін пражывае ў спулдзельчых блоках на пасёлках: **Гайнаўка I, II і III, Цэнтр, 40-годдзя Народнай Польшчы.** Да 1990 года кватэры атрымае 753 сям'і. Расце наймалодшы пасёлак **„Мазуры"**, у якім запланавалі пабудаваць дваццаць два шматпавярховыя будынкі. Пасяліцца ў іх дзве тысячы чалавек.

Ужо цяпер вядома, дзе будуць будаваць жылыя блокі ў горадзе леснікоў і рабочых дрэваапрацоўчай прамысловасці да 2000 года. Будзе распачата пабудова яшчэ аднаго. пасёлка — **Падлясое.** Яго пабудуе **Бельскае будаўнічае прадпрыемства** — выканаўца тэрміновы і салідны.

Варта дадаць, што жыхары спулдзельчых шматсямейных будынкаў дбаюць пра кветкавыя агародчыкі і пляцоўкі для дзіцячых гульняў каля „сваіх" блокаў. У святліцах і на спортпляцоўках адбываюцца шматлікія культурна-асветныя і спартыўна-рэкрэацыйныя мерапрыемствы.

Добра працуюць грамадскія пасялковыя камітэты. Дбаюць яны пра пабудову крамаў, лячэбніц, прадшколляў і ясляў, а таксама паслуговых павільёнаў у паасобных пасёлках, каб жыхарам было да іх блізка. Каб не трэба было хадзіць або ездзіць за нават дробнай пакупкай па ўсім горадзе і дарма траціць час. Члены камітэтаў клапоцяцца таксама пра тое, каб на міжблокавых пляцоўках раслі дэкаратыўныя кустарнікі ды кветкі. Каб дзеці мелі дзе пагуляць. Каб усім лягчэй і прыемней жылося.

БЕЛАРУСКІЯ ЛЮДЗІ

НАРОДЖАНАЯ СЛОВАМ

Родам з Дзяніскаў, выйшла замуж за Аркадзіка Мароза ў Паўлы, дзе была настаўніцай.

Валя — чалавек вялікай грамадска-культурнай актыўнасці, творца, які жыве ў пастаянных пошуках. Яе амбіцыя — ніколі не задаволіцца хоць крыху горшым. Усё, што рабіла і робіць, заўсёды „павінна быць найлепшае". Ці арганізавала тэатральныя калектывы, ці падбірала для іх рэпертуар, ці рыхтавала дзяцей да конкурсу, ці спявала сама, ці ініцыявала іншыя формы культурнай дзейнасці — усё было на самым высокім, даступным ёй, узроўні. Тое, што рабіла, мусіла ўздзейнічаць на людзей моцна, ускалыхнуць імі да слёз, прымусіць думаць, выхоўваць.

Бурлівая культурная дзейнасць на беларускай ніве Валі Амельянюк пачалася ад песні. Дзяўчына вучылася тады ў Педагагічным ліцэі ў Бельску, у беларускім класе. „А любоў да песні прывіў Аляксандр Лукашук, які вучыў нас спеву ў ліцэі ад першага класа, — успамінае Валя. — Ён стварыў тады ў ліцэі дзявочы квартэт, з якім мы паў-Польшчы аб'ездзілі".

Усё як жывое стаіць у памяці. Квартэт — гэта былі дзяўчаты: Галіна Піцэлюк з Вулькі Выганоўскай, Эмілія Саўчук з Сабятына, Люба Пацэвіч з Наракі і яна, Валя Амельянюк з Дзяніскаў. Светлыя і радасныя былі тыя дні — школьныя дні, была маладосць, сілы, здароўе. І галоўнае — пераможная ахвота да дзейнасці, да працы, і тыя гады акрэслілі далейшае так працавітае жыццё Валянціны.

У школе была яна гарцэркай і так пачалася яе пазнейшая грамадска-палітычная праца. У ліцэі яна была старшынёй гуртка ЗМВ (Саюз вясковай моладзі) і з удзячнасцю ўспамінае ў тэтым месцы дырэктара ліцэя Мікалая Канашынскага, „які такую грамадскую жылку прышчапіў" ёй.

Пасля заканчэння ліцэя ў 1968 г. накіравалі яе ў школу ў Паўлы. І тут сустрэлася Валянціна з ужо багата развітай мастацкай працай на беларускай літаратурнай мове. Кіраўнік школы Аляксей Максімюк вёў у Паўлах ужо вядомы тэатральны гуртох і хутка прыцягнуў у яго Валю. З кіраўніком працаваў таксама настаўнік Сяргей Філіпюк. Абодва былі глыбока свядомыя беларусы і цалкам адданыя справе распаўсюджвання беларускай культуры, вядомыя ў той час актывісты Беларускага таварыства. Яны заламжылі ў Паўлах падваліны неўміручай там беларускай культурнай дзейнасці, якая і дагэтуль бурліць. Прыпомнім: да сёлетняга тэатральнага конкурсу Паўлы падрыхтавалі дзве п'есы, удзел у якіх прынялі разам звыш 20 чалавек.

У тыя 60-я гады паўлаўскі драмгуртох, як тады часта гаварылі, прыступіў да агульнакраёвага конкурсу „Вёска блізкай тэатра" і атрымаў узнагароду 30 тысяч злотых.

Валя паднімае галаву з-над горбы здымкаў, дыпломаў, падзяк, якія мы разлажылі на стале ў яе зацішным доміку ў Бельску. „Ах, Паўлы! Там не магло быць інакш, — гаворыць Валя. — Там былі вялікія тэатральныя традыцыі. І ўжо ў першую зіму майго побыту там я

(Працяг на стар. 4)

У „Васілёчках": „Ад ціхіх вёсак беларускай Беласточчыны дару вам песню".

З БУДОВЫ МУЗЕЯ

— Што чуваць на будове нашага музея? — з такім пытаннем „Ніва" звярнулася да Канстанціна Майсені — старшыні Грамадскага камітэта пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы.

К. М.: — Перш за ўсё варта прыпомніць, што з мінулага года мы ўжо маем і карыстаемся ў нашай працы поўным камплектам архітэктурна-тэхнічнай праектнай дакументацыі на ўсю будоўлю. Выканаў яго калектыў праекціроўшчыкаў прадпрыемства „Miastoprojekt-Białystok" пад кіраўніцтвам мгр арх. інж. Яна Кабаца. Грамадскі камітэт пабудовы Музея заплаціў за гэтыя некалькі тамоў чарцяжоў, падлікаў і апісанняў 4 мільёны 500 тысяч злотых. Не мала, праўда, але планы гатовы — цяпер толькі будаваць!

„Н": — А ці будуецца?

К. М.: — Ужо выкананы забяспечваючыя працы на аб'екце — працаёмкія, цяжкія земляныя і бетонныя. Унутры будынка разабралі непатрэбныя сценкі і перагародкі, цэглу з іх выкарысталі на замураванне лішніх аконных і дзвярных адтулін. Вынялі непрыдатныя старыя спарахнелыя аконныя рамы і ўставілі новыя вокны, яны ўжо зашклёныя. Ва ўсім будынку паставілі стальную канструкцыю, на якой кладзецца жалезабетонная столь, будуць ставіцца патрэбныя сценкі. Дзеля забеспячэння аб'екта стараемся як мага хутчэй ачысціць яго дах ад

(Працяг на стар. 4)

АБ СТАХУРЫ

Зайздросны лёс у польскага спевака, паэта і празаіка Эдварда Стахуры. Недарэчлівасць, аднак, у тым, што гэтыя ласкі лёсу сустрэлі Стахуру пасля яго смерці. Кнігі Стахуры ўмомант знікаюць з кніжных магазінаў. Моладзь захапляецца яго творамі, слухае яго песні, цікавіцца ўсімі дэталямі яго жыцця. Стахура стаў для мільёнаў маладых ідалам. Нярэдка здараецца і так, што маладыя людзі нічога не прачыталі з таго, што напісаў Стахура, не ведаюць ніякіх фактаў з яго жыцця, але ведаюць, што Стахура быў выключны, выдатны, арыгінальны і што ён якраз стварыў мадэль жыцця такога, якое і яны хацелі б пражыць.

Гавораць, што маладыя людзі, сустракаючыся на вечарах, прысвечаных Стахуры, не толькі аддаюцца медытацыі, звязанай са Стахурам, але падчас спірытыстычных актаў стараюцца выклікаць яго дух, каб падзяліцца з ім сваімі клопатамі, каб атрымаць ад яго рэцэпт на шчасце ў жыцці.

Многія выдатныя акцёры, для прыкладу Семён, арганізоўваюць рознага тыпу „рэчыталі“. мастацкія праграмы, якія складаюцца з фрагментаў твораў Стахуры або з рэчаў, прысвечаных Стахуры.

Культ Стахуры, мабыць, дайшоў і да беларускай моладзі. Пасведчаннем гэтага можа быць інтэрв'ю, праведзенае Мірай Лукшай з Алінай Лукшай, змешчанае ў „Ніве“ ў 25(1623) нумары за 1987 год. Аліна Лукша спасылаецца на афарызм Стахуры: „Штораз больш вакол людзей, а чалавека знайсці ўсё цяжэй“. Не ведаю, ці гэту досыць банальную праўду выявіў першы раз у гісторыі якраз Стахура, але гэта не мае вялікага значэння.

Мог бы хтосьці спытаць, навошта я, старэйшы чалавек, займаюся ўвогуле тым, хто стаў свайго роду сімвалам маладога пакалення — Стахурам. Якраз такім асобам хачу адказаць: таму, што я Стахуру ведаў на многа гадоў перад яго самагубнай смерцю. У 1962 годзе я быў прыняты ў Саюз польскіх пісьменнікаў і гэта была свайго роду дзіковінка. Ніколі дагэтуль на працягу ўсёй гісторыі Саюза польскіх пісьменнікаў не быў прыняты ў рады гэтай арганізацыі аўтар, які пісаў выключна па-беларуску. Мабыць, па гэтай прычыне зацікавіліся мною некаторыя польскія пісьменнікі. Сярод такіх пісьменнікаў былі Зімовіт Федэцкі і Эдвард Стахура. Зрэшты, зацікаўленне было досыць спецыфічным. Гэтыя асобы пыталі ў мяне і пра іншых беларускіх аўтараў, бацькі якіх жывуць на Беласточчыне. Я назваў некалькі з такіх беларускіх аўтараў. З. Федэцкі і Э. Стахура вельмі хутка навязалі кантакт з Віктарам Шведам. Аказалася, што З. Федэцкага і Э. Стахуру цікавіў прыезд у Мора да Шведа і ў

(Працяг на стар. 6)

Месяц назад адбыўся пленум праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі. Магістральнае пытанне, якое вынесена на разгляд гэтага пленума — *„Сацыяльныя і маральныя праблемы ў жыцці і літаратуры“*. Цалкам у духу з'езда беларускай пісьменніцкай арганізацыі ў мінулым годзе, вельмі моцна пастаўлена **пытанне пытанняў**: што рабіць, каб захаваць у жывых беларускую мову як фундамент беларускай культуры?!

Стварылася сітуацыя блізкая да абсурду: культура беларусаў, асабліва літаратура, дасягнула еўрапейскіх вышыняў у сваім развіцці і, адначасна, нацыянальная мова адыгрывае ўсё меншую ролю ў грамадскім жыцці, апынуўшыся ўжо ў фактычнай маргінальнасці, малаістотнай значнасці. Відаць гэта не толькі па зусім мізэрных, амаль сімвалічных тыражах літаратурных ды іншых часопісаў і нават цэнтральных газет на беларускай мове, калі супаставіць з паралельнымі ім рускамоўнымі ў Беларусі. Практычна гасне родная школа, не кажучы ўжо пра вышэйшыя навучальныя ўстановы. Даўно спынена падрыхтоўка адпаведных кадраў настаўнікаў, перш за ўсё спецыялістаў у паасобных прадметах для патрэб беларусамоўнага навучання. І тут ізноў супярэчнасць: мова беларускай культуры дасканала распрацаваная, яна ёсць не адно мовай літаратуры, яна можа быць моваю навукі і тэхнікі, палітыкі і эканомікі, грамадскага жыцця і выхавання. Як кожная культурная мова нацыі нашага веку.

Гаварылася на пленуме, натуральна, перш-наперш пра цяперашні і будучы лёс беларускай літаратуры ў кантэксце лёсу мовы нацыі як узаемна неразлучных. Дзейнічае закон зваротных залежнасцяў. Наступіўшыя пасля беларусізацыі дзяржаўнага і культурнага будаўніцтва ў Беларускай ССР трыццатыя гады з характэрным для іх тэрарыстычным варыянтам палітыкі і культам асобы Сталіна трагічна ўплылі на маладую рунь беларускага развіцця (болей устаялыя нацыянальнасці выйшлі з гэтага страшнага перыяду не такія зруйнаваныя). Гэта таму, як у аніводнай іншай рэспубліцы, даводзіцца вось перажываць у Беларусі вялікую трывогу за яе духоўнае заўтра. Векапомны дваццаты з'езд Камуністычнай партыі Савецкага Саюза стварыў шанцы на тое, каб у пару вярнуць беларускай культуры яе колішні бляск, у першую чаргу грамадскі аўтарытэт з паўзабытых дваццатых гадоў. Аднак жа так не здарылася, насунуліся адзін за адным гады і цэлыя дэкады, якія сёння маюць назву часоў застою і шэрасці. У выніку кніжка беларускага аўтара, напрыклад, перакладзеная на мову ў дзесяць разоў меншай дэмаграфічна Эстоніі, карыстаецца там непараўнальна большай папулярнасцю, чымсьці ў роднай ёй Беларусі. Беларуская кніжка, выдадзеная на сваёй мове, усё менш і менш купляецца.

Першы сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі, выдатны мастак слова Ніл Гілевіч, у сваім дакладзе, які паслужыў падставай для дыскусіі на пленуме, выказаўся горача і пранікнёна. — Амаль нулявая гістарычная свядомасць у насельніцтва рэспублікі, якое ў сваёй масе і чуць не чула пра тысячагадовы шлях продкаў Белай Русі. Што можна пабудаваць на нулі? З антычных яшчэ часоў вядома, што мінулае, цяперашняе і будучае гэта тая ж лінія, дакладней, адзін арганізм, у якім усё аднолькава важнае, апрача, можа, сляпой кішкі, без якой выжывеш... Як гэта здарылася, што вырасла ў вялізную праблему паўнавартаснасць, камплектнасць нацыянальнай свядомасці ў беларусаў, у якіх за плячыма хутка будзе аж семдзесят гадоў уласнай дзяржаўнасці, і то не ў нейкае сярэдневечча, беспісьменнае ды феадальнае? Зямля і мова, як прырода і мова, зямля і душа народа, пражываючага на ёй, гісторыя народа і мова яго — усё гэта непадзельнае цэлае, дэвастацыя якога вядзе да краху патрыятычнасці, а затым і да краху маралі, культуры. Вядзе — у цынізм, эгаізм, ад якіх застаюцца чалавеку аголеныя ўсяго жывёльныя інстынкты барацьбы за быт, і тады анічога па-за матэрыяльнымі здабыткамі няма для яго важнейшага. Бездухоўнасць і біялагізм — дзве назвы аднае з'явы. Калі няма культуры, значыць, усё можна.

— *„... мова, якая не ўдзельнічае ў арганізацыі працы, у арганізацыі грамадскага жыцця, больш таго — нават у арганізацыі сямейнага быту, — траціць жыццёвую сілу, кансервуецца, пераходзіць у разрад музейнай экзотыкі“*, — адзначыў Гілевіч, дадаўшы, што такая сітуацыя нязменна заканчваецца смерцю. І што відаць на прыкладзе шматлікіх народаў, якія загібелі, аб чым па-прароцку пісаў бацька беларускага патрыятызму, Францішак Багушэвіч у часы, калі дзяды нашы маленькімі дзеткамі бегалі. Словы Гілевіча дакладна датычаць і нас тут, мы мусім прыняць іх, калі не хочам прапасці самі на бацькаўшчыне сваёй спакон-вякоў.

Нехта можа запытаць: чаму гэта толькі цяпер загаварылі-зашумелі пра штурханне беларускай культуры ў непатрэбшчыну? Што — раней не заўважалі гэтага? Чаму не, заўважалі, але ставіць гэта ў парадак бягучых спраў у народа стала палітычна і маральна магчымым менавіта цяпер, у рэвалюцыйную проста перабудову ўсяго жыцця ў Савецкім Саюзе, у гэтую вайну супроць закасцянеласці, усенароднага маўчання, тэрору бюракратніцтва і бездухоўнасці, наплявацтва і гідры мяшчанства. *„Перабудову трэба пачынаць перш за ўсё з самога сябе,* — падкрэсліваў у дыскусіі Янка Брыль, пісьменнік з вялікім маральным аўтарытэтам у Беларусі, дадаючы: — *Я ўсёй душою з тымі, хто не траціць надзеі на перамогу ленінскіх нормаў у справе нацыянальнай палітыкі...“* Без рэвалюцыі ў Расіі не было б беларускай дзяржавы, а без перамогі перабудовы ў СССР беларушчына змарнее!

УСЁ, АЛЕ ТОЛЬКІ НЕ ПЕСІМІЗМ!

Становішча вельмі драматычнае! Найкарацей перадаючы змест дыскусіі на пленуме, можна паслужыцца апеляцыямі Гілевіча: *„...дарагія таварышы і сябры, усё што хочаце — толькі не песімізм!“ (...) „Тысячу гадоў збіраўся, накопліваўся, нарастаў духоўны скарб народа — і цяпер нехта мае права паставіць на ім крыж? Нікому з нас, сёння жывучых, такога права не дадзена, нікому!“*

Беларускія людзі без Беларусі ў сэрцы — а ці ж не ганьба гэта, сарамлівая пляма на абліччы нашага вялікага часу?! А ці ж не рэцыдыў гэта таго ганебнага мінулага, з якім, здавалася б, пакончылі бурлівым сацыялістычным будаўніцтвам? Выяўляецца, нішто само не прыходзіць, за ўсё трэба змагацца. Прыніжанасць нацыянальнай годнасці ў беларусаў аўтаматычна не прапала, а наадварот — занядбаная — расквітнела, як быццам высознаю крапівою ды лопухамі ў прыгожым агародзе, які нестаранліва прапалолі.

Аляксандр Анташэвіч

Глыбокія і шчырыя спачуванні
Лідзіі і Міколу Гайдукам
з прычыны смерці маці і цешчы
Марыі Кісцень
выказваюць супрацоўнікі „Нівы“ і сябры з
Беластоцкага аддзела БГКТ.

НОВЫЯ ЛЮДЗІ У „КАЛАСКАХ“

У харавы калектыў гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку пад мастацкім кіраўніцтвам Сцяпана Копы ў апошні час уключыліся новыя людзі. Гэта родныя браты Хведар і Аркадзь Арцішэўскія са сваімі жонкамі — Зінай і Ленай. Паходзяць яны з вёскі Залукі, што ў Гарадоцкай гміне, але ўжо шмат гадоў жывуць і працуюць у Беластоку. Хведар працуе шафёрам, Аркадзь — на будове, Зіна — буфетчыцай, а Лена — прадаўцом.

У „Каласках“ ёсць ужо пяць такіх пар, у якіх муж і жонка маюць аднолькавыя зацікаўленні і без песні ім цяжка жыць. Да іх належаць: Марыя і Аляксей Баркоўскія, Вера і Анатоль Белыя, а таксама Марыя і Аляксей Карбоўскія.

Да новых людзей у хоры залічаецца і Люба Стэльмашук родам з Луплянкі (Міхалоўская гміна).

Усім ім блізкая беларуская песня, і таму яны прыйшлі менавіта ў БГКТоўскі калектыў. Усе яны адданы беларускай справе, прысвячаюць ёй свой талент, умеюць выгаспадарыць час на рэпетыцыі і на выезды з канцэртамі. Іх праца высока ацэньваецца Галоўным праўленнем БГКТ. (мх)

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

СВЯТА КУПАЛЫ

27 чэрвеня г.г. студэнцкая моладзь сабралася над рэчкаю ў Супраслі, каб адсвяткаваць Купалле. Як і ў папярэднім годзе, сёлета таксама карысталі мы з гасціны сям'і Латышонкаў. Ветлівасць і сардэчнасць гэтых людзей — іх галоўная рыса, у чым мы пераканаліся ўжо не раз і за што глыбока ім удзячны.

Продкі, прашчуры нашы ў гэту ноч ніколі не спалі, бо ж нельга спаць у святаянскую ноч. Гэта лічылася грахом. Ды й нічога дзіўнага, што і мы, іхнія далёкія нашчадкі, адраджаем забытае і працягваем яго ў прышласць. Ноч на Купалле напоўнена дзівам, авеяна паэзіяй і легендамі, непаўторная ў сваёй красе і правах, якія ў гэтую ноч менавіта трацяць сваё даўняе значэнне. А гэта ўсё разам сабранае дапаўняе купальскія гульні, ігрышчы і пошукі незвычайнае, вогненнай кветкі папараці, якая цвіце толькі раз у год. Той, хто праб'ецца цераз гушчары цёмнай лясной нетры перад першым спевам пеўня ды знойдзе і сарве цудоўную кветку, будзе шчаслівы і багаты да канца сваіх дзён. І таму прагнучыя лепшай долі спрадвечна шукаюць кветкі папараці. Свята Купалля — гэта перш за ўсё свята жыцця і радасці, хаця таксама і павагі ды пашаны да мінулага. І ў такім менш-больш плане хацелі мы яго правесці.

Наша мерапрыемства пачалося вечарам, недзе каля дзесятай. Беларуская моладзь, усяго каля пяцідзесяці чалавек, расклала вогнішча ля ракі Супраслі. У гэтым годзе мастацкая частка, якую падрыхтавалі мы пад кіраўніцтвам Марылькі Базылюк, прысвечана была поўнасцю памяці Янкі Купалы, сумная 45-ая гадавіна трагічнай смерці якога прыпадае 28 чэрвеня. Пра гэтае жахлівае здарэнне, пра апошнія 12 гадоў жыцця паэта крыху расказаў я. Затым пачалася паэтычная частка. Выбар твораў быў невыпадковы, апрача купальных вершаў і паэмаў, прыгадваліся і вершы патрыятычныя. Прыўзнятасць настрою, павага сітуацый, народнае адзенне выступаючых і бляск дзесяткаў запаленых свечак, стварылі непаўторную хвіліну ўшанавання памяці паэта. Вершам „Паўстань з народу нашага...“ і песняй „Спадчына“ закончылася паэтычная частка.

Потым прыйшоў час на гульні і пацехі, на ігрышчы ды песні. Дзяўчаты пусцілі па Супраслі вяночкі, кожны з запаленай у сярэдзіне свечкай, а хлопцы, ачышчаючыся з граху, пакупаліся ў рэчцы. Выгляд асветленай плывучымі вянкамі рэчкі наблізіў нас да мінулага, калі ноч на Купалу была рассветлена агнямі ва ўсёй Беларусі. З вялікім энтузіязмам кінуліся нашыя юнакі лавіць раней падзеленыя паміж імі вяночкі, хаця, праўда, адважных няшмат знайшлося.

Полымя вогнішча неяк самім сваім выглядам заахвочвала да гульняў. Скокі цераз агонь, танцы, бясконцыя спевы і супольны пачастунак — гэта наша Купалле. З нецярплівасцю дачакаліся мы поўначы, каб прысутнага Яўгена Вапу падкінуць 22 разы ўверх і заспяваць яму „Многая лета“, бо ж 28 чэрвеня гэтага года споўнілася яму ўрэшце 22 гады.

У нашым народзе музыкаў заўсёды шанавалі, таму нічога дзіўнага, што гітара гучала, бадай, бесперапынна да раніцы. Найбольшую ўвагу звяртала на сябе двух гітарыстаў: Аляксандр Петручук і Міраслаў Пякарскі. У песнях гэтага другога адчувалася нейкая нотка сентыментальная, нат журботная, маўляў: „Чаму ж я так ночку марную...“. І сапраўды, гэтай непаўторнай ночкі нельга марнаваць, асабліва таму, што і ў мінулым нашыя продкі яе не марнавалі. Але гэта не адзіны змарнаваны шанц у нас.

Выглядала, што гульням не будзе канца, калі б не голас пеўня недзе з боку мястэчка. А гэта ўсвядоміла нам, што надышоў час пакінуць гасціну. Некаторыя раней, іншыя пазней ад'язджалі, таму і развітальным пяшчотам не было канца. Тыя, што знайшлі тут сваю „кветку папараці“ ад'ехалі шчаслівейшымі, а тыя, якім знайсці не ўдалося, — пашукаюць яе праз год. Дык што ж: да сустрэчы на будучым Купаллі!

Юрка Ляшчынскі

ДАРОГІ КЛІЧУЦЬ

Фота Л. Тарасэвіча і М. Пякарскага.

У Беластоцкім запаведніку

„СУСТРЭЧЫ“

Амаль праз год убачыў свет чарговы нумар студэнцкага часопіса „Сустрэчы“. Пераадолеўшы ўсе цяжкасці, урэшце ўдалося нашым студэнтам выпусціць яго шосты нумар. Не цяжка сарыентавацца, што матэрыял быў падрыхтаваны найменш паўгода таму назад. Паўгода ад часу, калі часопіс складзены, да яго выхаду, само па сабе, навявае нядобрыя думкі. Гэты страчаны час — вынік паўсюднага засілля бюракратыі, зменлівых адносін улад ЗСП да нас ды інтрыг „сяброў“ з украінскай Рады, а таксама малога нашага заангажавання ў гэту справу. Беларуская рэдакцыя ў гэтым годзе тэарэтычна мае магчымасць выдаць яшчэ пяць беларускамоўных і два польскамоўныя нумары „Сустрэч“ — столькі ўведзена ў выдавецкі план. Добра было б, каб гэты шанц не быў страчаны, а наадварот — выкарыстаны, калі не поўнасцю, то прынамсі ў значнай ступені. Пастараймася ж зрабіць хоць тое, што зможам. Таму рэдакцыя звяртаецца да зацікаўленых справай „Сустрэч“ з заклікам-просьбай, каб хто як можа, умее і патрапіць уключыўся ў працу. Усё залежыць ад таго, ці будуць матэрыялы, ці будзе дапамога ў складанні і рэдагаванні, ці будзе маральная падтрымка, ну, і ад таго, як гэты шосты нумар будзе купляцца.

Каб заахвоціць чытачоў нашай старонкі да куплі шостага нумара „Сустрэч“, кароценька праінфармую пра яго змест. Вельмі цікавы, на маю думку, каментарый М. Ваўранюка, прысвечаны асенняй дыскусіі ў мінскім тыднёвіку „Літаратура і мастацтва“, якая праходзіла пад назвай „Закон і вакол закона“. Гэтая дыскусія закранала вельмі важную і балючую праблему ў Савецкай Беларусі — стан беларускай мовы. Ваўранюк сваім каментарыем падсумоўвае дыскутантаў. Што ж, нават вострае слова „заняпад“ не адлюстроўвае з належнай сілай таго, што дзеецца з роднай мовай у БССР. „Устане, як Лазар, з руін, з забыцця...“ — гэта нарыс Ю. Ляшчынскага пра паэта Алеся Гаруна (Аляксандра Прушынскага), творчасць якога па незразумелых прычынах надалей застаецца недаступнай шырэйшаму чытачу. А Сцепанюк прысвяціў на сотыя ўгодкі Гаруна верш „Вера“. Магіла А. Гаруна знаходзіцца ў Кракаве і, праўдападобна, адкрыцце помніка паэту адбудзецца гэтай восенню.

Студэнцкая літаратурная творчасць прадстаўлена вершамі Яўгена Вапы. Гэта сентыментальна-лірычныя разважанні пра жыццё, каханне, непаўторнасць хвіліны. Вершы па-свойму вартасныя. Вядомая шматлікім беларускім чытачам Аляксандра Бергман апошнім часам займаецца вельмі цікавымі праблемамі. „Мекка Беларусі“ — гэта інтэрв'ю В. Сельвесюка з аўтаркай „Рэчы пра Б. Тарашкевіча“. У часопісе можна знайсці некалькі рэдакцыйных артыкулаў-каментарыяў. Адзін з іх — гэта рэзюме магістэрскай работы І. Алексяюк, якая была абаронена ў мінулым годзе на кафедры гісторыі царквы ХТА ў Варшаве. З іншых каментарыяў на ўвагу заслугоўвае рэпліка на правакацыйную занатоўку ў „Нашым слове“. Гэтыя сустрэчы багаты сваёй хронікай, хаця канчаецца яна на палове студзеня. Тут знаходзяцца змешчаныя ў хранікальным парадку цікавейшыя здарэнні з беларускага студэнцкага жыцця.

Мастацкае афармленне часопіса зрабіў, як і раней, Лёнік Тарасэвіч. Цікавыя і непаўторныя малюнкі Лёніка — гэта крытычнае адлюстраванне сітуацый, падзеяў, людзей. Прывабнасці часопісу дадаюць чатыры фотастаронкі нашых большых мерапрыемстваў (атрасінаў, рэйдаў). На маю думку, не толькі варта, але і трэба купіць шосты нумар „Сустрэчаў“, бо ж гэта адно з нешматлікіх і цікавых беларускіх выданняў, а такіх апошнімі гадамі амаль і няма.

Прысутны

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

Рэдакцыйная калегія: Я. Вапа, М. Ваўранюк, Ю. Ляшчынскі, В. Сельвесюк і Л. Тарасэвіч.

(Працяг са стар. 1)

З БУДОВЫ МУЗЕЯ

іржы і намаляваць супрацькаразійнымі фарбамі. З усяго відаць, што перад заканчэннем будаўнічага сезона аб'ект будзе падрыхтаваны да працы зімой у яго сярэдзіне.

„Н": Хто выконвае ўсе гэтыя фаховыя работы?

К.М.: Будаўніча-мантажнае аддзяленне Ваяводскага саюза сельскагаспадарчых кааператываў і выконвае пакуль што вельмі добра, старанна.

„Н".: А ці ёсць чым плаціць?

К. М.: Дагэтуль у нас было на рахунку каля 9 мільёнаў злотых. Сума, здавалася б, вялікая, але на сённяшнія цэны, асабліва ў будаўніцтве, гэта надта ж сціплыя сродкі. На праектную дакументацыю, дагэтуляшнія работы пайшло многа, засталося ўсяго паўтара мільёна злотых і яны ў бліжэйшым часе будуць выкарыстаны. Уся надзея ў нашых ахвяравальніках з Польшчы і з-за мяжы, спадзяемся таксама дапамогі з боку беластоцкага ваяводы і начальніка горада Гайнаўкі, якія дагэтуль дапамагалі нашай будоўлі. Вельмі патрэбны грошы, але і праца таксама...

„Н".: У грамадскім пачыне таксама нешта робіцца?

К. М.: О, вельмі многа! Работы ў грамадскім пачыне пры пабудове Музея заініцыявалі настаўнікі і вучні Гайнаўскага беларускага ліцэя і Гайнаўскага аб'яднання прафесіянальных школ, гайнаўскі актыў БГКТ, асабліва члены праўлення Гарадскога аддзела БГКТ на чале з І. Якімюком, гурткі БГКТ у Дубінах і самадзейнікі, славутых „Дубіноў" на чале з П. Скепкам, рабочыя і працаўнікі адміністрацыі гайнаўскіх прадпрыемстваў і ўстаноў. Камітэт пабудовы асабліва ўдзячны працаўнікам Гайнаўскага аддзялення Ваяводскага прадпрыемства цеплавой энергетыкі на чале з інж. Віктарам Кірылюком. Яны вельмі ахвярна і многа ўжо працавалі на будове і абяцаюць далейшую дапамогу. Зроблена ў грамадскім пачыне шмат: падвоз земляных і бетонных прац, пры забеспячэнні будынка, упрадкаванні і нівеліроўцы ўсяе пляцоўкі, падвозцы жвіру і іншых працах. Але работы яшчэ вельмі-вельмі многа і кожная пара рук нам надта патрэбная. Добра было б, каб сяляне з наваколля Гайнаўкі, асабліва з Чыжоўскай гміны, падвезлі нам жвіру са сваіх жвіроўняў, а сяляне з Нараўчанскай гміны перавезлі з ляўкоўскай цагельні на будову вельмі патрэбную цэглу.

Камітэт пабудовы Музея сардэчна дзякуе за ўзносы і ахвяраванні нашым краёвым і замежным ахвярадаўцам, за грамадскую працу на аб'екце і просіць далейшай дапамогі ў гэтай справе ўсіх нас, беларусаў. Вельмі пажадана, каб як мага болей людзей уступала ў члены Грамадскага камітэта пабудовы Музея, каб кожны член БГКТ стаў членам Грамадскага камітэта пабудовы Музея.

Размаўляў М. Гайдук

НАРОДЖАНАЯ СЛОВАМ

(Працяг са стар. 1)

выступіла ў першай ролі ў камедыі „Вінаградная гронка", з якой Паўлы стартавалі ў агляздзе. Потым я пачала памалу сама рабіць тэатр у Паўлах".

І Аляксей Максімюк і Сяргей Філіпюк — абодва былі з Паўлаў. Сяргей потым пайшоў на дырэктара школы ў Рыбалы і там у далейшым з няспыннай для яго энергіяй дзейнічаў на беларускай ніве. Абодва яны не жывуць. Сяргей памёр молада і гэта была вялікая страта для Беларускага таварыства і яго дзейнасці.

А Валя Мароз 8 гадоў працавала ў Паўлах і пастаянна працавалі там тэатр дарослых і тэатр дзіцячы, вакальны калектыў дарослых і вакальны калектыў дзіцячы. Паўлаўскі дарослы тэатр у той час праславіўся далёка за межамі Беласточчыны вельмі моцнымі пастаноўкамі на ваенныя тэмы. Можна сказаць, што гэта былі пастаноўкі антываенныя. Гэта быў магутны кліч за мір і супраць вайны. Пашыралася нават апінія, што тэатр у Паўлах спецыялізуецца ў ваенных п'есах. Яны паставілі па-беларуску (у перакладзе Валі) „Немцаў" Л. Кручкоўскага і таксама па-беларуску (па сцэнарыю Валі) п'есу па кнізе М. Шулецкай (варшаўскай пісьменніцы) „Спатаная зямля", пра трагедыю беларускай вёскі Райск.

— Памятаю, якое вялікае ўражанне зрабіла ваша пастаноўка аб Райску.

— Я і сама гэта помню. Бо і такі час тады быў дзіўны. Я нарадзіла якраз Юру і прывезла яго дадому. Адбываліся хрысціны. А мне трэба было ехаць на ваяводскі агляд. Трэба было ехаць! Я пакінула хрысціны і разам з мужам мы паехалі ў Беласток. Памагла мая мама. Яна асталася з дзіцём і госцьмі.

Тут хачу сказаць, што муж Валі, Аркадзь Мароз у той час таксама выступаў у пастаноўках жонкі. Ён вельмі добра іграў свае ролі.

Пасля Паўлаў чатыры гады Валя працавала ў Заблудаве і адсюль яшчэ два гады ездзіла ў Паўлы на рэпетыцыі тэатра і вакальнага калектыву.

Дыплом за чарговы агляд уручае Мікалай Самоцік.

Гаворыць, што Мікалай Самоцік пастараўся звязаць яе з „Васілёчкамі". Сяргею Лукашуку, творцы „Васілёчкаў", патрэбны быў канферансье для іх шматлікіх канцэртаў. Валя да гэтай ролі падыходзіла.

— Валя, так многа калектываў у нас, ці важны канферансье ў калектыве?

— О, яшчэ як! Ад канферансье залежыць увесь канцэрт. Я як канферансье мушу прыстасаваць свае словы да ўрачыстасці, да сітуацыі ў краіне, да песні, да ўдзельнікаў і да слухача.

— Я, калі слухаю, як ты вядзеш канцэрт, думаю, што ты гаворыш усё адразу „з галавы".

— Так павінна быць, але ўсё прадумана, паўторана, усё помніцца. З мяне часта ў хаце смяюцца, што я сама з сабой гавару. А я проста рыхтую канферансье. Бо я сабе загадваю: мушу быць лепшая, чым іншыя, — і шукаю словы, прыёмы ды і гумар патрэбны і да сэрца трэба сказаць, каб слухача ўзяць. Памятаю, мы выступалі ў Сопаце. Я выйшла і сказала па-беларуску: „Мы прыбываем да вас ад шумлівых дубоў Белавежскай пушчы, ад ціхіх вёсак беларускай Беласточчыны, ад маляўнічых лугоў ракі Нарвы..." Уся Лясная опера паднялася на ногі і апладзіравала.

У „Васілёчках" спяваць — вялікі гонар. Гэты наш рэпрэзентацыйны хор стаў сапраўдным веліканам. Валя сустрэла тут слаўных салістаў Ананія Ясюка і Юрку Гаўрылюка, сустрэла заслужаных харыстаў, якія ад першага арганізацыйнага сходу ўжо 23 гады не адступіліся ад роднай песні. Сама яна цяпер спявае з хорам некаторыя песні сола і проста не можа не гаварыць пра „Васілёчкі".

Працуе ў школе № 2 у Бельску ў святліцы. Тут разгарнула шырокую працу з гарцэрамі. Ужо 22 гады яна інструктар ЗГП. Праз Бельскі гуфец ЗГП навязала плённыя кантакты з Гроднам. Вядзе шырокі і цікавы абмен маладзёжных мастацкіх груп. А створаны ёю гарцэрскі школьны калектыў „Вясёлыя ноткі", у рэпертуары якога многа рускіх і савецкіх песень, выступаў у Гродне і вядомы ў цэлай нашай краіне. Як інструктар ЗГП Валянціна Мароз выхоўвае моладзь у духу любові і пашаны да сваёй краіны — Народнай Польшчы і да вернага нашага прыяцеля —

ДА 100-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ АЛЕСЯ ГАРУНА

ЛЮБЛЮ І Я СКЛЯПЕННЕ ЗОР

22 ліпеня 1920 года памёр у Кракаве Алесь Гарун. Памёр ад тыфу, пахаванне меў хуткае, казённае, на вайсковых могілках. Для тых, што яго хавалі, быў чужынцам, які прыблукаўся ў колішнюю сталіцу Польшчы і Беларусі, разам з адступаўшым пад напорам Чырвонай Арміі войскам Пілсудскага.

Ёсць у Гаруновым лёсе нейкая балючая нявдзейсненасць, недахоп вонкавай завершанасці ці мо самаапраўдання. І ёсць шмат невядомага, што, мабыць, назаўжды пакрылася пылам гісторыі. Пані гісторыя не пасціла Гаруна падчас яго жыцця і не паклапацілася занадта, каб хаця ў невялічкай долі змякчыць сваю непрыхільнасць пасля ягонай смерці. Думаю, што дарэчы будзе прыгадаць на гэтую ўгодкавую акалічнасць хто такі Алесь Гарун, і чаму беларусам нельга пра яго забыць. Пры ўсім гэтым адчуваю пэўную няёмкасць з-за аднае такое прычыны, якая, магчыма, камусьці пакажацца надта ж надуманай, штучнай. Справа ў тым, што пішу гэты тэкст, пачарпнуўшы фактаграфічны матэрыял з гісторыі беларускай літаратуры, напісанай не беларусам, а шатландцам, прафесарам Ліверпульскага універсітэта Арнольдам мак Мілінам. Лёс і творчасць беларускага паэта ўсё яшчэ чакаюць адкрыцця самімі беларусамі.

Алесь Гарун (сапраўднае прозвішча Аляксандр Прушынскі) нарадзіўся 11 сакавіка 1887 года ў Мінску, у сям'і рамесніка. Сям'я жыла бедна, але бацькі былі пісьменныя, так што Гарун ужо ў пяць гадоў меў чытаць па-польску і па-руску. Пасля заканчэння рамесніцкага вучылішча ў 1902 годзе, Гарун працаваў у сталярных майстэрнях і на мэблевай фабрыцы ў Мінску. У 1904 г. ён звязаўся з групаю эсэраў, якая сярод студэнтаў і рабочых распаўсюджвала рэвалюцыйную літаратуру. У 1907 паліцыя захапіла яго пры станку нелегальнай друкарні і заключыла ў турму. Зняволенне аказалася зваротным пунктам у жыцці А. Гаруна.

Творчае дараванне Гаруна праявілася досыць рана. Вядома, што яшчэ хлапчуком ён напісаў некалькі вершаў на рускай мове, аднак яны не захаваліся. Недзе ў 1903 ці 1904 ён адкрыў для сябе беларускую літаратурную мову, натрапіўшы на стары, зачытаны экземпляр „Гапона" В. Дуніна-Марцінкевіча. Перад сваім турэмным заключэннем ён мог пазнаёміцца з распаўсюджванымі нелегальна вершамі Цёткі. З 1906 года пачала ўжо выходзіць „Наша ніва". Ёсць падставы меркаваць, што Гарун ужо тады мог напісаць свае вершы на беларускай мове, якія потым прапалі. Пасля турэмнага зняволення ў Мінску і Вільні, у 1907 г. Гарун быў сасланы на катаргу ў Іркуцкую губерню. Шэсць гадоў ён працаваў цесляром і столярам каля горада Кірэнска. На катарзе ён выпісваў „Нішу ніву" і адначасова быў адным з яе аўтараў, дасылаючы з Сібіры кароткія апавяданні і артыкулы. Пісаў таксама і ў іншыя беларускія выданні тае пары. Апрача псеўданіма Алесь Гарун, ужываў яшчэ іншыя: І. Жывіца, А. Сумны, Сальвэсь.

Царскі маніфест з 1914 года адносна палітычна зняволеных змяніў крыху лёс Гаруна. Катарга замянялася выгнаннем: ён мог пасяліцца ў любым месцы Сібіры, але не мог вярнуцца ў еўрапейскую частку Расіі. Гарун пачаў працаваць на баржы на Лене, магчыма нат, што простым бурлакам. І вось там на баржы ён канчаткова падрыхтаваў да друку зборнік сваіх вершаў, напісаных на катарзе ў 1907-1914 г.г. Зборнік называўся „Матчын дар". У гэтым жа самым 1914 годзе ён выслаў яго для выдання ў Вільню. Але зборнік быў надрукаваны толькі ў 1918. У 1915 Гарун змяніў работу: пачаў працаваць на залатых капальнях Бадайбо. Адтуль, пасля Лютаўскай рэвалюцыі, у верасні 1917 года Алесь Гарун вярнуўся ў Мінск. Час, які яму быў яшчэ наканаваны, ён прысвяціў ліхаманкавай, са-

Савецкага Саюза. Яна інакш працаваць не можа.

Некаторыя ўзнагароды і дыпломы: Узнагарода міністра асветы, Сярэбраны крыж заслугі, Сярэбраны знак „Заслужаны для Беласточчыны“, Заслужаны дзеяч культуры, Залатая інструктарская адзнака за заслугі для ЗГП на Беласточчыне, Крыж заслугі для ЗГП, Бронзавы медаль за заслугі для абароны краіны, Залаты знак ТППР, Бронзавы знак — „Прыяцель дзіцяці“, многа дыпломаў горада Бельска і апошні, ад 18.I.85 — старшыні Гарадской рады нарадовай і начальніка горада Бельска з сардэчнай падзякай за працу, дадзены ў дзень 20-годдзя „Васілёчкаў“, і інш.

Валя паведаміла мне, што дыпломную працу аб „Васілёчках“ на культурна-асветнай студыі ў Беластоку піша Эля Нікіцюк, працаўнік гарадской бібліятэкі ў Бельску. Так. „Васілёчкі“ — гэта ўжо гісторыя, аб якой пішуць дыпломныя працы. Гэта гісторыя багатая, але таксама і сённяшні дзень. Праграма ў „Васілёчкаў“ такая багатая, што яны могуць даць тры поўныя канцэрты, не паўтараючы ніводнай песні.

Крыху да гісторыі, але і да сённяшняга дня належыць культурная дзейнасць Валянціны Мароз — дзяўчыны з беларускай вёскі Дзяніскі ў былым Бельскім павеце. І не выпадкова найвышэйшы творчы ўзлёт на беларускай культурнай ніве звязаны ў яе непасрэдна з узнікненнем Беларускага грамадска-культурнага таварыства і яго 31 годам існавання. Усё гэта наша гісторыя. Хто з нас які след у ёй пакідае? Валя нястомна думае пра будучыню, пра будучую дзейнасць, бо працы многа і трэба працаваць, а кажа ж: „Я не зламся“.

Вера Валкавыцкая

СЯБРЫНА

КАШТОЎНЫ МАТЭРЫЯЛ

РАЗМОВА З БАЖЭНАЙ САМАСЕВІЧ

Міра: Як жывеш, Бажэна?

Бажэна: Як Бог прыказаў. Хата вялікая, куткі завалены кніжкамі, неўзабаве пазбаўлюся з хаты брата (кавалера, зрэшты), які атрымаў новую кватэру. Цішыня. Люблю цішыню. У час навукі ў вышэйшай школе чалавек трохі пашумеў, пагуляў, павучыўся колькі трэба, усе сябры параз'язджаліся, і цяпер столькі ўсяго, што школа ды дом.

М.: Цяпер у цябе канікулы.

Б.: Я вельмі перажывала, калі ў чэрвені адыходзіў мой восьмы клас. Я яго вучыла рускай мове тры гады, а выхаваўцам была два. Аж сорамна прызнацца, што не магла знайсці сабе месца. Быццам кавалак жыцця нехта ад мяне адарваў.

М.: Ты для мяне — праўдзівая настаўніца, якая жыве ўся праблемамі школы, сваіх выхаванкаў...

Б.: Люблю сваю працу, не бачу сябе на іншым месцы. На жаль, у Беластоку, дзе ў мяне своя кватэра, не магу знайсці пастаяннай працы. Працую ўжо чатыры гады. Апрача ўрокаў рускай мовы, займаюся школьным самакіраваннем, эсперантам, падрыхтоўвала калектыў да конкурсу „Колеры дружбы“, да конкурсу аб Заменгофе (адну з вучаніц, хачу пахваліцца, што з майго класа, Рэнату Сурэль, вылучылі ў конкурсе „100 год эсперанта“). Да таго розныя школьныя ўрачыстасці, заклікі, падрыхтоўка моладзі да конкурсаў рускай мовы, вечароў паэзіі, рускай і савецкай песні... Вядома, калі чалавек яшчэ адзінокі, не мае сям'і, у яго „найбольш“ часу і даручаюць яму безліч розных заданняў. Я свае ўсе выконвала з радасцю. Не заўсёды аднак школьнымі ўладамі заўважаецца, што сапраўды робіць малады настаўнік. У маёй школе многа маладых людзей, якія многа стараюцца і працуюць грамадска, а кіраўніцтва прывыкла заўважаць

толькі старэйшых, якія некалі нешта зрабілі і цяпер „едуць“ на сваёй апініі. А маладому чалавеку, які толькі пачаў працаваць, патрэбна перш за ўсё падтрымка, дапамога, проста добрае слова. А тут і дробныя недахопы заўважаюцца, і часам выходзяць з іголкі вялікія вілы. Маладога настаўніка пускаюць адразу на глыбокую ваду, да працы з вельмі далікатным і каштоўным матэрыялам — дзіцячымі душамі і характарамі. Маладыя прыходзяць з ведамі, добра падрыхтаваныя, поўныя энтузіязму да работы, але, вядома, без практычнага вопыту. Калі сутыкнешся з „укладамі“, гэты цэлы энтузіязм астыне. Падобная сітуацыя ў кожнай школе.

М.: Але ў настаўніцкім калектыве ты знайшла людзей, якія табе дапамаглі.

Б.: Так. Люблю людзей з фантазіяй, з уздымам, якія безупынна шукаюць, дзейнічаюць, не сядзяць на адным месцы. Паслядоўна патрабуючых не толькі ад іншых, але перш за ўсё — ад сябе. Стараюся мець зносіны з такімі людзьмі. У такіх кантактах нараджаецца многа думак і прапаноў. Гэта дазваляе забыцца аб прыгнятаючай рэчаіснасці, нашых штодзённых праблемах. Усведамленне таго, што зрабілі мы каму нешта добрае, нясе задавальненне і радасць.

М.: На тваёй паліцы з кніжкамі я бачу бюст Леніна.

Б.: Ужо дзесяць год я — член партыі, яшчэ з ліцэя. І таму я асабліва патрабавальная да сябе.

М.: Ты сёння нейкая сур'ёзная...

Б.: Сёння з прыемнасцю я спякла пірог з суніцамі, які ўсім смакаваў!

М.: Пачынаецца сталае жыццё і прыемнасці сталай жанчыны, Бажэна!

Гутарыла:
Міра Лукша

ПРЫКАЗКІ

Касі, каса, пакуль раса: раса далоў — каса дамоў.

* ✲ *

Маліна не тое, што дзяўчына: чым болей спее, тым смачней бывае.

* ✲ *

На добрую зямлю добрая і надзея.

маадданай дзейнасці ў грамадскім і палітычным жыцці. Рэдагаваў газету „Беларускі шлях“, як член шматлікіх камітэтаў і камісій намагаўся здзейсніць свае выпеставаныя ў Сібіры мары-спадзяванні на грамадскія і палітычныя змены ў Беларусі. На гэта аднак ужо не хапала ні сіл, ні надарванага на катарзе здароўя. Летам 1920 года, у самы разгар польска-савецкай вайны, калі часці арміі Пілсудскага пакідалі Мінск, пакінуў яго і Гарун. Пакінуў яго ўжо хворы тыфам, эпідэмія якога шалела ў згаладнелым, знішчаным вайною горадзе. Кракаў стаў Алесю Гаруну апошнім прыпынішчам.

Так у кароткім і сухаватым апісанні выглядаюць факты вонкавай біяграфіі Гаруна.

Алесь Гарун, амаль равеснік Янку Купалу і Якубу Коласу. Максім Багдановіч быў малодшы ад яго на чатыры гады і дзевяць месяцаў. Купала, Колас, Багдановіч. Колькі ж разоў ставіліся побач гэтыя імёны. Гонар беларускай літаратуры. І колькі ж разоў не хапала месца Гаруну побач з імі: Купала, Колас, Багдановіч, Гарун.

Літаратурная спадчына Гаруна невялікая сваім аб'ёмам. Апрача вершаў са зборніка „Матчын дар“, ён напісаў некалькі апавяданняў, некалькі п'ес для дзяцей, засталася пэўная публіцыстычная спадчына. Аднак тое, што складаецца на ягоны пропуск у славу, знаходзіцца ў зборніку „Матчын дар“. Як у выпадку Багдановіча і ягонага „Вянка“. І яшчэ адно падабенства, калі не лёсаў, то прынамсі біяграфій тых двух паэтаў: Гарун, як і Багдановіч, амаль усё сваё спелае жыццё пражыў здалёк ад Беларусі. Але ў іхнім далейшым, пажыццёвым лёсе наглядаецца цалкавітае несупадзенне. Слава аднаго і забыццё другога. Забыццё?

Не мне тут забаўляцца ў літаратурнага крытыка і даказваць, які ж гэта добры паэт той Гарун. У адносінах да паэзіі джало мае крытычнае праніклівасці замацаванае на кепска абгрунтаваным у навуцы прынцыпе адбору: гэта мне падабаецца — гэта мне не падабаецца. І хаця адчуваецца ў гэтым прынцыпе нешта дыялектычнае, то ўсё ж такі ён не вывядзе мяне ў літаратуразнаўцы. Хтосьці іншы павінен узняцца вышэй і вярнуць беларускай літаратуры Гаруна, ягоную паэзію. Якісьці важны чалавек павінен сказаць сваё важнае слова.

Я скажу так: паэзія Гаруна цудоўная. Цудоўны свет уяўлення, думкі-дыяменты, краскі жыцця, крышталъная песня-звон. Мабыць, мае рацыю вышэй згаданы прафесар-шатландзец, калі піша, што Гаруну крыху не хапае „тэхнічнага“ майстэрства Багдановіча. Але ж ён мае таксама рацыю, калі піша, што Гарун буйна папаўняе гэты „недахоп“ прыроджаным, спантанным адчуваннем мелодыі беларускай мовы. Недахоп кананічнай формы верша ў зборніку цераз край папаўняецца ўласнымі вершаскладальнымі вынаходствамі паэта.

Люблю і я скляпенне зор,
Люблю зямлі прасцяг,
І роўны луг, і ўзгібы гор,
І шум лясны, і звяг.
Люблю жыццё, а ў ім людзей
І кшталты іхных душ;
Люблю вянкі плясці з надзей, —
А не паэт. — Чаму ж?

Зборнік „Матчын дар“ пачынаецца вершам „Людзям“ — своеасаблівым уступам-веравызнаннем паэта. Я перапісаў вышэй яго пачатак. Далей вершы размеркаваны на тры часткі: „Роднаму краю“, „На чужыне“, „Прывы родныя“. Лірыка Гаруна глыбока суб'ектыўная, навеяная настроямі журбы і тугі па роднаму краю. Гэта зразумела. Але паэт ніколі не дазваляе сабе апусціцца ў слязлівую расчуленасць над уласным лёсам. Як жа карысна гэтая прыкмета адцяняе Гаруновую паэзію на фоне тагачаснага, амаль агульнага ў беларускай літаратуры ляманту-бедавання. Як спелыя вершы Купалы і Коласа. Як вершы Багдановіча. А калі запытаеце, як там справа з народнасцю гэтых вершаў, з любоўю да Радзімы, з памкненнямі да вызвалення з сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту, словам, з усім тым, без чаго немагчымы навуковы слінапад, калі аналізуецца беларуская літаратура тае пары, то скажу вам, што ўсё там, як трэба. Усё там знойдзеце, і многа чаго яшчэ. Не адну дысертацыю можна было б напісаць. Тады чаму ж ён для нас не паэт?

У гісторыі беларускай літаратуры, той, што ў зялёным томе, выдадзеным у 1977 годзе Акадэміяй навук БССР на рускай мове пра Гаруна гаворыцца. Прывяду тут 50 прац. з надрукаванага: „...поэт-лирик, страстный, темпераментный, вдохновенный. Он обладал чистым и непосредственным голосом. О легкости и мелодичности стиха, тщательной его шлифовке, новом и очень изящном сцеплении рифм у Гаруна говорил в свое время М. Богданович, подчеркивая оригинальность, неповторимость его художественного почерка. Следует, однако, сказать, что судьба А. Гаруна сложилась драматично. (...) Гарун не смог найти правильного пути, не разобрался в противоречивых событиях предоктябрьских лет, не понял социалистической революции“. (стар. 451, 452). Што ж, шкада. Калі б не тая катарга і калі б ён разабраўся... Можа і мы б хутчэй разабраліся і знайшлі дарогу да Гаруна. І мне хочацца пажадаць гэтага ўсім чытачам „Нівы“. Няхай і вам, сябры, на нябесным скляпенні беларускай літаратуры, заміргае чыстая, яркая зорка Алеся Гаруна.

Іван Максымюк

(Працяг са стар. 2)

НА МЯЖЫ

Бандары да мяне. Як Швед, так і я згадзіліся на гэты візіт. Калі гэта ўсё здарылася, дакладна не памятаю. Мог гэта быць 1963 або 1964 ці нават 1965 год. Памятаю дакладна, што польскія аўтары прыехалі машынай маркі „актавія“, гэта, наколькі не памыляюся, была папярэдніца сённяшняй „шкоды“. У Бандары прыехалі З. Федэцкі і Э. Стахура пасля візіта ў Віктара Шведа. Э. Стахура быў выразна перапіты і болей аб нічым не гаварыў, як толькі аб новай выпіўцы. Гарэлка ў мяне была. З. Федэцкі выразна сябе кантраляваў і піў мала. Не кантраляваў сябе Стахура — піў многа і безразумна. Калі ўжо моцна напіўся, сказаў мне, што яму ў Бандарах падабаецца і што ён хацеў бы наняцца ў нейкага мясцовага гаспадара на работу. „Tylko pamiętaj o tym, — сказаў Стахура, — żeby to był kmieć, który nie żałuje wypić ani sobie ani gościowi“. Я адказаў Стахуры, што ў нас гаспадары наогул бедныя і што ніводзін з іх не наймае сезонных работнікаў. На гэта Стахура мне адрэзаў: „No to co k..., żaden z nich nie rozumie, iż to, że będzie u nich pracował pisarz pozwoli mu przez stulecia opowiadać o tym wnukom i prawnukom?“ Я, зразумела, з нікім з суседзяў не гаварыў і нікому з іх не прапанаваў Стахуру як парабка, бо не вельмі верыў у тое, што Стахура надаецца да саліднай работы. На другі дзень мае госці выехалі і, прызнаюся, гэта мяне вельмі ўцешыла. Пасля, калі я сустракаў маіх гасцей у Варшаве, яны да мяне ўвогуле не адзываліся. Можа, мяне забылі, або не забылі, але гаварыць не хацелі. Бог з імі. Праз нейкі тыдзень я сустрэўся з В. Шведам. Мне ён расказаў цудоўную гісторыю аб тым, як Стахура, гасцюючы ў яго, напавал напаіў сабаку Віктаравай сястры. Якім спосабам? Няхай раскажа сам В. Швед. Верце мне, што гэта была гісторыя цудоўная. Думаю, што многія энтузіясты Стахуры перастануць яму маліцца, калі В. Швед раскажа гісторыю, звязаную са Стахурам і сабачкам.

А. Барскі

„Ажаніся, весяліся“.

Сто хвароб і яшчэ адна: СЛАБАСЦЬ

У нядзелю 31 мая ў будынку ля вуліцы Варшаўскай у Беластоку панаваў сумны настрой: глядзельная зала была пустая, сям-там сядзела некалькі груп асоб, якія чакалі пачатку агляду беларускіх тэатральных калектываў. Як было відаць — усе добра знаёмыя, тыя, што заўсёды прыходзяць на беларускія культурныя імпрэзы. Чакалі вельмі цярпліва, не пазіраючы на ручныя гадзіннікі.

І вось прыехалі акцёры-аматары з Бельска і Паўлаў. Бельскі „Парнас“, вядома, прыцягнуў да сябе ўвагу бадзёрасцю, з песняй увайшоўшы ў залу. Але ў зале аціх, угледзеўшы ўсяго жменьку гледачоў, нешта каля трыццаці чалавек. „Парнаснікі“, ясная справа, не маглі паўстрымацца, каб не сказаць трохі крытыкі ў адрас арганізатараў гэтага агляду. Не дзіва, калі ведаць, што і самі яны даведаліся пра агляд усяго тры дні назад, у чацвер. Які ж тады мог быць час на падрыхтоўку і рэпетыцыі? Тым больш, што ўдзельнікі „Парнаса“ не ўсе пражываюць на месцы, некаторыя — у навакольных вёсках. Значыць праблема з даездам. Напрыклад, уласнымі грашыма заплацілі паўтары тысячы злотых за таксі, каб толькі змог у пару прыехаць разам з імі адзін іх калега. Усе прыехалі, аднак ніхто з імі — з Бельскага аддзела Беларускага грамадска-культурнага таварыства. У гэтым аддзеле, як можна зразумець, нікога не цікавіць лёс „Парнаса“, яго ўдачы і няўдачы. А жыві ты сабе, „Парнасе“, як хочаш і дзе хочаш! Ці і ў іншых аддзелах такое ж наплявацтва? Аж не верыцца...

Ну, але агляд, нарэшце, пачаўся, так неяк пад адзінаццатую гадзіну дня. Выступілі тры тэатральныя калектывы: „Парнас“ са спектаклем „Вясёлыя жабракі“ (гэта што: намёк на сітуацыю ў нашым тэатральным руху?), калектыў з Паўлаў паставіў п'есу Сакрата Яновіча „Сто хвароб на аднаго чалавека“ (таксама някепскі намёк!), і беластоцкі калектыў з пастаноўкай „Ажаніся, весяліся!“ паводле „Прымакоў“ Янкі Купалы. Не з'явіўся калектыў з Грабянёў, што на Дуброўшчыне. Затое Паўлы склалі яшчэ адзін калектыў, які падрыхтаваў спектакль паводле творчасці Васіля Быкава, названы „Было гэта ў сорак першым“. На жаль, не выступілі яны з ім, бо адзін выканальнік ролі не з'явіўся (можа, не меў паўтары тысячы на таксі?). Як кажуць людзі, бяда часам дабром выходзіць: стаўшы як бы лішнімі, тыя паўлаўцы парассядаліся ў зале, адразу ўчыніўшы някепскі тлум, пры тым культурны, з некаторым веданнем сцэнічнага майстэрства...

„Парнас“, хоць і бягом, зусім добра выступіў, спектакль не

ПЕРАСІЛЕННЕ

На жаль, летапісы не данеслі да нас сцэны ўзвядзення Ягайлы-Якава на княжацкі пасад у Вільні пасля смерці яго бацькі Альгерда-Аляксея. Таму невядома, што дзеялася ў вялікай рыцарскай зале на віленскім замку ў той майскі дзень 1377 года, калі Ягайла ўздзяваў на сваю голаў вялікакняскі каўпак. Паводле падзей, якія наступілі потым, можна меркаваць, што ўрачыстасць адбывалася не ў прысутнасці ўсіх, каму на ёй належалася быць, а хто і быў, далёка не кожнаму яна была па сэрцы.

Нездарма прыказка кажа: няма горшага ката, як брат на брата. Найболей і самых зацятых ворагаў меў Ягайла сярод сваіх жа братоў па бацьку, сыноў па першай жонцы княгіні Марыі Яраслаўне, дачцэ князя віцебскага. Першы Альгердаў сын, у час смерці бацькі князь полацкі, Андрэй лічыў, што яму належыцца вялікакняскі каўпак, падтрымлівалі яго родныя браты: князі кіеўскі Уладзімір і бранскі Дзмітры, да іх прыхіліўся таксама сын па другой жонцы, княгіні Ульяне Аляксандраўне, дачцэ князя цвярскога, — князь ноўгарад-северскі Карыбут-Дзмітры. Іншыя або былі на баку Ягайлы, як Скіргайла (потым, пасля хрышчэння — Іван), ці Свідрыгайла-Баляслаў, або адносіліся да гэтага абыякава. Ягайлу ж найважнейшае было тое, што за ўзвядзеннем яго на віленскі вялікакняскі пасад былі Кейстут і яго сын Вітаўт-Юрый — самыя аўтарытэтныя дзяржаўныя дзеячы пасля смерці Альгерда. Мабыць, Кейстут тады быў упэўнены, што Ягайла будзе паслядоўным прадаўжальнікам палітыкі і паводзін свайго бацькі. І спачатку ўсё так выглядала.

Крыжакі заўсёды пільна сачылі за падзеямі ў свайго ўсходняга суседа і не праміналі ніякай нагоды, каб яго паслабіць ці зваяваць. Тым часам паміж Ягайлам і Андрэем полацкім разгарэлася ў 1377 г. адкрытае змаганне за віленскі пасад. Андрэй не патрапіў ці не змог сабраць адпаведнай вайсковай сілы, барацьбу прайграў і падаўся ў Маскоўскае княства. Атрымаўшы адтуль вайсковую дапамогу, усчаў у 1379 г. адкрыты наступ супраць свайго брата. Ягайла апынуўся ў цяжкім становішчы, бо на бок Андрэя стаў не толькі родны яго брат Дзмітры, які без бою здаў яму свае крэпасці Старадуб і Трубчэўск, а сам з сям'ёй і дваром падаўся ў Маскву. Андрэя хацелі мець вялікім князем таксама некаторыя іншыя князі, што сядзелі на ўсходніх беларускіх землях. Асабліва ж бурліва супраціўлялася Ягайлу насельніцтва Полацка — тады найбольшага і самага заможнага горада ў Вялікім княстве.

Вельмі папулярны цяпер у Савецкай Беларусі гісторык і публіцыст Канстанцін Тарасаў піша: „Чаму ж падтрымлівалі князя Андрэя палачане, чым гэта не дагадзіў ім „вялікі князь Літвы, Русі і Жмудзі“? Галоўнай прычынай стала самаўпэўненасць Ягайлы, які не палічыўся з рэлігійнымі пачуццямі і традыцыямі полацкага насельніцтва. Прагнаўшы ў 1377 годзе князя Андрэя, ён назначыў намеснікам у Полацк свайго роднага брата Скіргайлу. Той, у адрозненне Андрэя, не прымаў хрышчэння, быў паганінам. Наколькі гэты крок вялікага князя абразіў палачан, сведчыць тое, што раз'юшаны натоўп пасадзіў

быў шэры, ніхто з публікі не пазяхаў; быў цікавы змест і добрая музыка. Гэты наш адзіны тэатр паэзіі мае таленавітых выканаўцаў, маладых, поўных энтузіястычнага захаплення беларускай культурай людзей. Для іх беларушчына гэта не анахранізм. гэта жывая сучаснасць і вялікая будучыня. Спектаклем сваім „парнаснікі“ сказалі нямала важнага і нават новага пра акружаючы нас свет. Слухалі і глядзелі іх са шчырасцю, хачу сказаць. „Вясёлыя жабракі“ аказаліся пад сілу ім і іхняй беларушчыне. Брава вам, дзяўчаты і хлопцы! Памятайма, што гэтая беластоцкая сцэнка. на якой „Парнас“ выступіў. была прымітыўнай, без тыпова тэатральных прыналежнасцяў.

„Вясёлыя жабракі“.

Выйшлі Паулы з Яновічавай камедыяй „Сто хвароб...“ Лёгкі гэта твор, яўна разлічаны на больш, чым скромныя магчымасці нашых тэатральных самадзейнікаў. Публіка рагатала, мала не пападаўшы на падлогу, і, калі гэту рэакцыю гледачоў узяць пад увагу, дык трэба сказаць, што паўлаўцаў напаткала ўдача. Выступілі яны ў добрым тэмпе, з добрым вымаўленнем, не горшым, чым у „парнаснікаў“. Можна тут паўтарыць вядомую праўду: ігра на сцэне тады добрая. калі яе не відаць, не відаць натугі, а ўсё сцэнічнае адбываецца натуральна, быццам сапраўды. Ахвота ў паўлаўцаў такая вялікая! Шкада было другога іх калектыву, які, як я ўжо адзначыў, не здолеў выступіць, але добра, што хоць прыехаў разам з усімі сваімі землякамі.

Выступілі, нарэшце, і беластачане. „Ажаніся, весяліся“ гэта пераробка з Купалавага пад сучаснасць. Некаторыя фрагменты не зусім удала атрымаліся ў іх, былі моманты слабейшай ігры, падзеі часам занадта расцягваліся, аднак усё выратаваў сваёй знакамітай як на самадзейніка ігрою В. Байгуз (невыпадкова атрымаў ён пасля ўзнагароду за найлепшую мужчынскую ролю).

Усе тры калектывы атрымалі роўныя ўзнагароды, па-мойму цалкам справядліва, бо ўзровень іхнага выканаўчага майстэрства надта не адрозніваўся.

„Сто хвароб...“

Агульна трэба сказаць, што агляд быў чамусьці маларікі. Існуе ж адзінаццаць тэатральных калектываў, дык куды яны падзеліся? Не запрасілі іх? І наступная мая заўвага: у рэпертуары нашы калектывы затрымаліся неяк у часах Ігната Буйніцкага, значыць, не зрушыліся з пачатку веку. Я не супроць „Прымакоў“ ці „Паўлінкі“, але ж да нашай эпохі ў беларускай літаратуры нешта адбывалася, напісаліся новыя драматычныя творы, далёка не шукаючы — хаця б выдатным Аляксеем Дударавым. Чаму б з яго не ўзяць чаго на самадзейную сцэну, скажам, адаптаваць ягоны „Вечар“. Танцы і прыспеўкі, увесь той беларускі этнаграфізм весяліць, чаму не, аднак жа хочацца нечага больш глыбокага, нейкай задуменнасці над чалавечым лёсам, а не толькі каб скокам-бокам ісці праз жыццё.

Дзіва мне над дзівамі, чаму няма тэатральных груп у нашых слаўных ліцэях, званых беларускімі?! Няўжо гэтым школам не хочацца культурнай працы, давай ім толькі алімпіяды з клубуючымі мазгамі? Беларускія ліцэі таму і заснаваны, каб даваць нашай моладзі таксама і нацыянальнае выхаванне, такое беларускае, якога аніякія іншыя ліцэі і тэхнікумы не дадуць. Без нацыянальнай работы яны трацяць сэнс свайго існавання. Сельскія калектывы задыхаюцца і ад таго, што няма беларускіх тэатральных інструктараў. Але ў ліцэях, сяк-так, можна і без інструктара. Інтэлігентнасць выр...

Нам трэба больш гарадской тэматыкі. Ужо цяпер палова беларусаў сядзіць па гарадах, а будзе хутка так, што ў вёсках застануцца рэшткі іх. Нам трэба ўваходзіць у горад са сваёй культурай, калі мы хочам уцалець у ім, не растварыцца і прапасці без следу, на пацеху археолагам.

Шмат-што яшчэ можна было б сказаць, але і так даволі пры нагодзе гэтага аглядзіку (бо аглядам назваць яго было б, здаецца, занадта...). Сапраўды, сто хвароб, а як лячыцца — не вельмі вядома.

Я. Вапа
Фота С. Грынявіцкага

Скіргайлу на каня задам наперад і пагнаў па вуліцах за гарадскую сцяну пад галёканне ды свісты...“ Маляўнічы гэта абразок з нашага мінулага, калі князь, аберуч ухапіўшыся за конскі хвост, прэ галопам з горада, у якім павінен панаваць! А яшчэ некаторыя з нас наракаюць на ўбоства роднай гісторыі...

Але Ягайлу ў такі час не да смеху было — з яго рук выслізгвалася ўлада. Дасканала зразумеў набліжэнне крытычнага перасілення ў краіне Кейстут, і разам з сынам Вітаўтам заспяшаўся на дапамогу Ягайлу.

Гэтага толькі і чакалі крыжакі. Таксама, мабыць, як два гады таму назад, пакарысталіся вострай зімой, перайшлі праз умёрзлыя багны на Бобры і Нарве і знячэўку з'явіліся ў Бельскай зямлі. Насельніцтва кінулася ў крэпасць, разбеглася па лясах, зашылася ў розныя норы ды схованкі. Крыжакі, памятаючы няўдачы з папярэдняга паходу, цяпер перш за ўсё ўдарылі на бельскую крэпасць. Бараніць жа яе па сутнасці не было каму. Частка вояў пайшла з Вітаўтам на Полацк, а з горада ўскочыла ў крэпасць усяго некалькі сем'яў, якія толькі-толькі пачалі сяліцца на незарослым нават травою залеташнім папялішчы. Аднак бяльчанам удалося своечасова зачыніць крапасную браму, падняць уязны мост, і з'яўленне пад сцяной крыжакоў прывіталі яны густымі стрэламі з арбалетаў. Завязаўся жорсткі бой. Крыжакі ведалі, што гарнізон крэпасці нешматлікі і ніхто не перашкодзіць спакойна з ім расправіцца. Таму ўсё рабілі абдумана, не спяшаючыся і не падстаўляючыся пад стрэлы абаронцаў. Кнехты знялі з вазоў некалькі гармат — тадышнюю найстрашнейшую новую зброю — гарматнікі ўстанавілі іх і ўсчалі абстрэл крэпасці каменнымі ядрамі. Адначасова з імі, крыжацкія арбалетнікі сыпнулі ў яе запальнымі стрэламі...

Абаронцы двоіліся і троіліся: адстрэльваліся на забаролах мужчыны, жанчыны з дзецьмі гасілі варожыя стрэлы, лілі вару на дахі будынкаў і сцены крэпасцяў, уголас маліліся і... гінулі. Ведалі, што ніякага паратунку для іх няма: ніхто не прыйдзе ім з дапамогай і не адаб'е аблогі, а літасці ад крыжакоў не будзе, бо яны нават і не заклікалі паддацца. І праўда, на другі дзень праз выбітую гарматнімі кулямі прабоіну ў сцяне крыжацкія здабыўцы ўварваліся ў абгарэўшую крэпасць і да нагі выразалі ў ёй усё жывое. Потым, забраўшы небагатую маёмасць абаронцаў, падпалілі крэпасць і, пакінуўшы невялікі атрад, каб дапільнаваў цалкавітага знішчэння ўмацаванняў, рассыпаліся невялікімі атрадамі па ўсёй Бельшчыне, рабуючы, забіваючы ды палячы. Пасля сябе пакінулі пустэчу.

Вестка пра крыжацкае нашэсце на Бельшчыну адхіліла Ягайлу з Кейстутам і Вітаўтам ад паходу на Полацк. Свае харугві яны павярнулі на крыжакоў. Які быў вынік гэтага паходу, дакладна невядома. Але, мабыць, удар быў неблагі, па заслугах, калі крыжакі ў верасні таго ж 1379 года падпісалі з Ягайлам і Кейстутам мірнае пагадненне, паводле якога яны абавязаліся на працягу 10 год не нападаць на ўладанні Кейстута: Гарадзеншчыну, а таксама Сураж, Дарагічын, Ваўкавыск і іншыя гарады. Гарадзенцам жа дазваляўся „ўваход“ у глыб Судоўскай пушчы — аграмаднага ляснога масіву, які праціраўся ад сённяшняга Аўгустова аж да Мікалайкаў, на паляванні, закладванне борцяў, сенакос і інш. Але ці крыжакі стрымалі дадзенае слова?

Мікола Гайдук

© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

ЗАХАДЫ ПРЫ НЯБОЖЧЫКУ

Я ўжо сказаў, што ў мінулым беларусы верылі ва ўздзеянне памёршых на жывых. У пахавальным рытуале выступае нямала фактаў, якія сведчаць аб тым, што жывыя стараюцца ў многім „дагадзіць" пакойніку. І так, для прыкладу, жанчыны, якія мылі і апраналі памёршага, а займаліся гэтым жанчыны ў старэйшым узросце, — вельмі часта паводзілі сябе так, як бы памёршы чуў, ведаў, што яны гавораць і што робяць. Вельмі часта звярталіся да нябожчыка са слоўнымі тырадамі. Аўдоцця Баршчэўская з вёскі Бандары характарызуе гэту з'яву наступным чынам: „Ну, пытаеш, як яно было пры пакойніку. То табе скажу, што былі разны бабы. Не, не кажда адзывалася да нябожчыка, некаторы маўчалі, але былі і такіе, што бывало так разгаворыцца з памершым, што, слухаючы, здаецца ўжэ ўсім, што пакойнік усё чуе і панімае. Ну што гаварылі? А хоць бы о так: „Ну, Міхаську, паднімі крышку ручку, каб маглі мы табе яе добра памыці. Вазьмі, Міхаську, крышку прыпаднімісе або павернісе, каб можно было табе памыці плечыкі". Мусіш яшчэ ведаць і аб тым, што вельмі часто бывало цело апруценее і вельмі цяжко на его нацягнуць адзежу. То ужэ, значыцца, бабы такому гаворат: „Загні крышку ручку, або паднімі ногу. Зараз цябе харашэнько адзягнем, каб ты быў харошэнькі, каб Богу ў небі панаравіўсе. Ну, яшчэ крышку пацерпі, зараз, зараз ужэ будзеш адзягнуты. Пацерпі яшчэ крышку, пацерпі, зараз усё скончым і сабе адпачнеш". Ну, чом так гаварылі да нежывого? Бо бачыш, калісьціка людзі верылі, што пакойнік усё бачыт і усё чуе.

А што я яшчэ магу сказаць? Нічого, што я, дурная баба, магу знаці, калі я гоздзіка не знаю навет, што значат тые буквачкі, каторы ты ўсё запісваеш і запісваеш у гэтай сваёй цітрадзі".

Іншыя інфарматары пацвярджаюць агульны сэнс выказвання Аўдоцці Баршчэўскай. Гавораць яны, што, апранаючы нябожчыка, стараліся, каб вопратка і асабліва абутак не былі цесныя, бо нябожчыку было б вельмі нязручна хадзіць у такой вопратцы і абутку „на другім свеце". З думкай аб выгадзе нябожчыцам абавязкова падвязвалі панчохі, кіруючыся меркаваннем, што, непадвязаныя, яны безупынна абсоўваліся б у час шпацыраў памершай па раі. Целы памёршых маладых людзей найчасцей апраналі ў шлюбную вопратку, а малых дзяцей у тую, якую мелі на сабе ў час хрышчэння.

Асобам, якія карысталіся пры жыцці кульбакай або акулярамі, абавязкова ўкладвалі гэтыя рэчы ў труну, думаючы, што пасля смерці будуць ім неабходныя ў такой самай ступені, як пры жыцці. Цікава, што заўзятым курцам жонкі абавязкова клалі курыва ў кішэню вопраткі, зразумела з той мэтай, каб мог імі карыстацца пасля смерці.

Характэрнай з'явай з'яўляецца тое, што нябожчыкам абрэзвалі ногці і клалі іх у труну. Наогул інфарматары не маюць строга акрэсленай інтэрпрэтацыі гэтага факта. Толькі рэдкія з іх, да такіх належаў і жыхар вёскі Адрынкі Сямён Кулеша, даказвалі, што нябожчыку трэба будзе караскацца па высокай гары, каб дабрацца да неба. Здзёршы ногці, якія нябожчык мае на руках, скарыстае тады з запасных, паложаных раднёй у труну. У адной з казак, запісаных М. Федароўскім на тэрыторыі ўсходняй Беласточчыны, выступае досыць нечаканая інтэрпрэтацыя гэтага факта. У казцы гаворыцца аб тым, што Бог, прыняўшы нябожчыка, абавязкова гляне на яго руку і спытае, дзе падзеліся яго ногці. Тады нябожчык выцягне з-за пазухі абрэзаныя ногці і скажа: „А вось тут".

А. Баршчэўскі

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка, маю клопаты з дачкою. Ужо ёй 27 гадоў споўнілася, і мне б хацелася ўжо, каб выйшла яна замуж, каб былі ў мяне ўнукі, якіх яшчэ паспела б я мо крыху падгадаваць, ды і наогул хацелася б, каб дачка была шчаслівая. А ў яе гэта неяк не выходзіць.

І цяпер штораз часцей прыходзіць мне ў галаву думка, што можа я тут ва ўсім вінавата. Я старалася выхоўваць дачку па старых прынцыпах, што, маўляў, у ложак з хлопцам пойдзеш, калі стане ён тваім мужам. Старалася растлумачыць ёй, які незайздросны лёс у „паненскіх" дзяцей, якія гадуюцца без бацькі. Заўсёды асцерагала яе перад нейкімі неразважнымі крокамі. І да чаго гэта давяло? Да таго, што фактычна яна засталася адна. Я ўжо нават пыталася ў яе, чаму яна цяпер з нікім не ходзіць, былі ж хлопцы раней, а яна мне адказвае, што былі, але кожны праз нейкі час хацеў зацягнуць яе ў ложак. Калі яна на гэта не згаджалася, то парывалі з ёю ўсялякія сувязі, бо жаніцца ніхто не спяшаўся. Вось так і засталася яна, і думаю, што выйсці цяпер замуж будзе ёй вельмі цяжка. Сэрцайка, ці супакоіш ты хоць крыху матчына сумленне?

Надзя

Надзя! Думаю ўсё ж такі, што не твая віна ў тым, што дагэтуль твая дачка не выйшла замуж. Ты як маці паступіла ў адносінах да дачкі вельмі добрасумленна, гаворачы ёй аб тым, як мае быць, а як быць не павінна. Ты ўпайвала ёй маральныя прынцыпы, у якіх сама была выхавана. Ты ўжо ведала, чаго не ведала яшчэ яна, і хацела папярэдзіць яе перад небяспекай, якая пагражала б ёй, калі б засталася яна адна з дзіцём. Ты б хацела, каб яе жыццёвая дарога была падаслана ружамі. І можа ў нейкай ступені такая асекурацыйная пастава тваёй дачцэ пашкодзіла. Бо ж у канцы канцоў, калі людзі кахаюцца сапраўды, то няма ніякіх перашкод для іх. І калі твая дачка не захацела ісці ў ложак з адным, другім, трэцім, а яны адразу паадварочваліся ад яе, то нешта тут не так. Значыць, ніхто яе яшчэ не пакахаў па-сапраўднаму. Калі ёсць моцнае каханне, то хлапец ажаніўся б з такой упартай дзяўчынай, хочучы здабыць яе, і з цяжарнай ажаніўся б, у выпадку калі б усё ж аддалася яму перад шлюбам!

Сёння з гэтымі справамі моладзь не робіць такіх праблем, як было калісьці, у часы тваёй маладосці. Мо і шкада крыху той рамантыкі, але сёння моладзь даспявае сексуальна на многа раней. Зрэшты, сексуальнае выхаванне стаіць на парадку дня, і сёння дзяцей павучаць ужо цяжка. А мо так яно і трэба: каб не было пасля ніякіх непаразуменняў, ніякіх жаляў, ніякіх прэтэнзій, людзі проста пазнаюць адзін другога перад шлюбам. Шкада толькі, што вельмі часта такія паводзіны вядуць да распушчанасці. Паненкі ідуць пад малаток без перабору, а чым гэта часта канчаецца — усе мы добра ведаем.

Думаю, што ўсё ж не твая тут віна. Здаецца, што твая дачка павінна нешта змяніць у сабе, у сваіх паводзінах, у адносінах да свету і мужчын. Павінна быць больш жыццерадаснай і ўпэўненай, а тады ўсё прыйдзе само сабой, і яна перастане быць адзінокай.

Сэрцайка

СОННІК

81

Палец параніць — страта; страціць — вялікая страта; пальцы ног — цяжкае падарожжа.

Палівацъ кветкі — прыемная гульня.

Палітра (у мастака) — вясёлая гульня.

Палітураваць мэблю — страта грошай.

Палка — удачнае заканчэнне пачатага; біць ёю — баранііся моцна!

Палкоўнік — са славай, але ў беднасці.

Пальмы — неспадзяваныя перашкоды; вылучэнне ў кампаніі.

Палова (ад збожжа) — даб'ешся значнага багацця.

Паломніцтва — перамена месца жыхарства; удзельнічаць ў ім — неабходна паправіць сваю рэпутацыю.

Палучка (заработная плата або пенсія) — неспадзяванае шчасце.

Пальчаткі — публічнае, грамадскае прызнанне і пашана.

Паляванне — неспадзяваны даход; на птаства — няўдачы; з сябрамі — абгаворы; самотнае — шчасце ў латарэі.

Паляўнічы — вялікае каханне.

Памадка (да малявання губ) — фальш і здрада.

Памешаным, вар'ятам быць — па ўласнай віне наклікаць на сябе непрыемнасці; бальніца для памешаных — цябе ашукаюць.

Памідоры — патаемныя пажаданні, прага.

Памілаванне — шчасце і радасць.

Пампушкі есці — інтэлектуальныя прыемнасці; рыхтаваць — інтрыгі.

Памылка — сам сабе зробіш шкоду, крыўду.

Пан — цябе абразяць.

Пантофлі — змена стану; гафтаваць — задавальненне; купляць — сямейныя непаразуменні; хадзіць у іх — спакой; з лямцу (войлаку) — старэчыя гады.

Komunikat

Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce — Instytut Pamięci Narodowej Okręgowa Komisja w Białymstoku prowadzi śledztwo w sprawie zbrodni dokonanych przez hitlerowców na terenie regionu białostockiego, a szczególnie w miesiącach **czerwcu, lipcu i sierpniu 1941 r.**, kiedy to zamordowanych zostało wielu ludzi o poglądach lewicowych, członków partii komunistycznej, organizacji młodzieżowych, związkowych itp.

Wszystkie osoby mogące udzielić informacji na temat wspomnianej zbrodni proszone są o ich pisemne zgłaszanie pod adresem: Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce — Instytut Pamięci Narodowej Okręgowa Komisja w **Białymstoku, ul. M. Skłodowskiej-Curie 1.**

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

Oddział KPKS w Bielsku Podlaskim w nawiązaniu do notatki prasowej „Usio nie sława Bohu" informuje, że przystanek PKS na żądanie w Bielsku Podlaskim przy ul. Mickiewicza został zlokalizowany tymczasowo. Bowiem w planach rozbudowy miasta w najbliższej przyszłości ruch autobusowy zostanie skierowany na ulicę Gagarina. W związku z tym już w roku bieżącym przystanek PKS przy ul. Mickiewicza będzie przeniesiony na ul. Gagarina i zostanie wyposażony w wiatę przystankową oraz ławki dla podróżnych. Odpadnie przy tym również problem sztucznego tłoku pieszych spowodowanego niewłaściwą lokalizacją dotychczasowego przystanku.

Na zakończenie informujemy, że przy dotychczasowym przystanku ustawione zostaną we wnękach sąsiadujących pawilonów handlowych ławki, co nieznacznie poprawi podróżnym warunki oczekiwania na autobusy.

Bielsk Podlaski. 1987.06.15

Z-ca Dyrektora
inż. **Eugeniusz Wesołowski**

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

БЕЛАРУСКАЯ КАЗКА

Жыў дзед з бабаю. Былі ў іх два сыны і дачка Палашка. Прыгожыя выраслі сыны — высокія ды стройныя. А дачка — яшчэ прыгажэйшая.

Сыны з бацькам зямлю аралі, збожжа сеялі, гаспадарку вялі і з гэтага жылі.

Аднаго лета ўправіліся яны загадзя з работаю, усё з поля сабралі, звезлі ды змалацілі.

Паглядзеў бацька на няпоўныя засекі ды кажа:

— Вось што, сыны мае любімыя. Збожжа ў нас сёлета не надта зарадзіла. Ці не пайсці вам у заработкі да чужых людзей? Запас бяды не чыніць.

Падумалі браты — і праўда: не шкодзіла б лішні рубель мець у гаспадарцы. За яго можна будзе вясною хлеба прыкупіць, калі свайго не хопіць. Але куды ж пайсці ў заработкі? Скрозь тут бедныя людзі жывуць.

— Схадзіце за пушчу, — раіць бацька. — Можа, там вас хто нойме.

Узялі браты харчоў па торбе і кажуць:

— Калі мы праз тыдзень не вернемся, дык няхай Палашка прынясе нам свежага хлеба.

— А як жа я ведаць буду, куды вам несці? — пытаецца Палашка.

Падумалі браты і кажуць:

— Мы возьмем з сабою куль саломы ды будзем па дарозе церушыць па саломінцы — гэты след і прывядзе цябе да нас.

— Калі так, дык мне не цяжка будзе знайсці вас, — згадзілася сястра.

Сабраліся браты і пайшлі.

Ідуць ды па саломінцы за сабою цярушаць.

Мінулі поле, увайшлі ў цёмную пушчу. А ў той пушчы жыў страшны Цмок з жалезным языком. Убачыў ён, што браты след за сабою пакідаюць, узяў ды перакінуў саломінкі на другую сцежку. А вяла тая сцежка проста да яго касцянога палаца...

Мінуў тыдзень. Не вярнуліся браты. Радуецца бацька:

— Мусіць, яны знайшлі там добрую работу. Занясі ты ім, дачушка, свежага хлеба.

Узяла Палашка хлеба, сёетое да хлеба ды рушыла ў дарогу. Ідзе і ўсё на саломінкі

ПАКАЦІ-ГАРОШАК

ўглядаецца. Аж раптам бачыць перад сабою палац — з чалавечых касцей збудаваны, чалавечымі чарапамі накрыты...

Спужалася дзяўчына. „Куды я трапіла?“ — думае.

А тут і сам гаспадар выходзіць з палаца — пудзіла паганае.

— А-а, — ухмыляецца ён, — папалася да мяне. Я да цябе даўно прыглядаўся, забраць у свой палац збіраўся. А тут ты і сама прыйшла. Ну, што ж, цяпер забывайся на бацьку, на матку — ідзі да мяне. Будзеш жыць у маім палацы за наймічку. А не захочаш — закіну і твой чэрап на свой дах.

Залілася Палашка слязьмі, ды што зробіш. Не злітуецца паганы Цмок.

Тым часам Палашчыны браты і праўда знайшлі ў аднаго багатага чалавека добрую работу. Згадзіліся рабіць на сваім хлебе. Тыдзень працавалі, а потым бачаць, усе харчы выйшлі. Чакалі, чакалі сястру — так і не дачакаліся.

Прыходзяць браты дахаты і з крыўдай пытаюцца ў бацькі:

— Чаму ты нам, бацька, не прыслаў харчоў?

— Як не прыслаў? — дзівіцца бацька. — Палашка ж панесла вам і хлеб і да хлеба...

— Не, — кажуць браты, — не бачылі мы яе.

Напалохаліся бацькі, бядуюць: „Ці не загінула дзе дачка?“

— Я пайду яе шукаць, — кажа старэйшы брат.

— Ідзі, сынок, — згадзіліся бацька і маці.

Сабраўся ён і пайшоў. Ідзе так пушчай-лесам, бачыць — саломінкі зусім у другі бок павялі. Пайшоў ён па той сцежцы, куды саломінкі вялі, і прыйшоў да касцянога палаца.

Убачыла яго Палашка з акна, выбегла насустрач.

— Ах, братка, ах родны! — плача сястра. — Няшчасная я цяпер гаротніца ды нявольніца...

І расказала яна брату як у няволю да паганага Цмока трапіла.

— Не плач, сястрыца, — суцяшае брат, — я цябе вызвалю.

— Не, братка, не ведаеш ты, з кім справу маеш. Ідзі лепш хутчэй назад, а то Цмок заб'е цябе. Ён за сто вёрст чалавечы дух чуе.

— Смерці я не баюся, — адказвае брат. — А вось давай лепш падумаем, як твайго гас-

(Працяг на стар. 10)

Васіль Вітка

ДУДАРЫК
(Заканчэнне з папярэдняга нумара)

Я пад першы парог,
А мне з хаты — пірог.

Я на дудцы ту-ту-ту —
Ўсе нясуць па пірагу:

Мне і матка — пірог,
Мне і татка — пірог,

Мне і дзядзька — пірог,
Мне і цётка — пірог,

Мне і дзедка — пірог,
І суседка — пірог,

І брацянік — пірог,
І пляменнік — пірог.

Назбіраў я пірагоў
Сорак восем карабоў.

Каб яшчэ адзін пірог,
Я зусім бы абнямог.

Перастань, дуда, дудзець!
Дзе мне пірагі падзець?

Сабралася ўся радня,
Памагчы ўсе рады мне.

Запрагаюць каня —
Ён і воза не скране.

Падагналі грузавік,
Для яго — ґруз вялік.

Папрасілі самазвала,
Ў самазвала сілы мала.

Залучыў я камара,
Магутнага званара.

Той адразу ўзяў мой воз,
Пірагі мае павёз.

Ай камар-маладзец!
Тут і казцы канец.

БАРЫСАЎКА — КРЫВАЯ — ГРАБАВЕЦ — ДАШЫ — СТАРАКОРНІН — АЎГУСТОВА — БРАВА!

Нацыянальны польскі банк паінфармаваў нас, што закончыўся міжшкольны конкурс на ашчаднасць за школьны год 1986/87. Яго традыцыйны лозунг: „Сёння ашчаджаю ў СКО — заўтра ў ПКО“.

Да конкурсу прыступіла 48 школ. Першае месца заняла Пачатковая школа № 8 з Беластока. Яны прымуць удзел у цэнтральных элімінацыях конкурсу.

У групе школ са звыш 300 вучнямі большасць найлепшых былі з Беластока, але таксама Пачатковая школа ў Чаромсе і школа № 1 у Бельску.

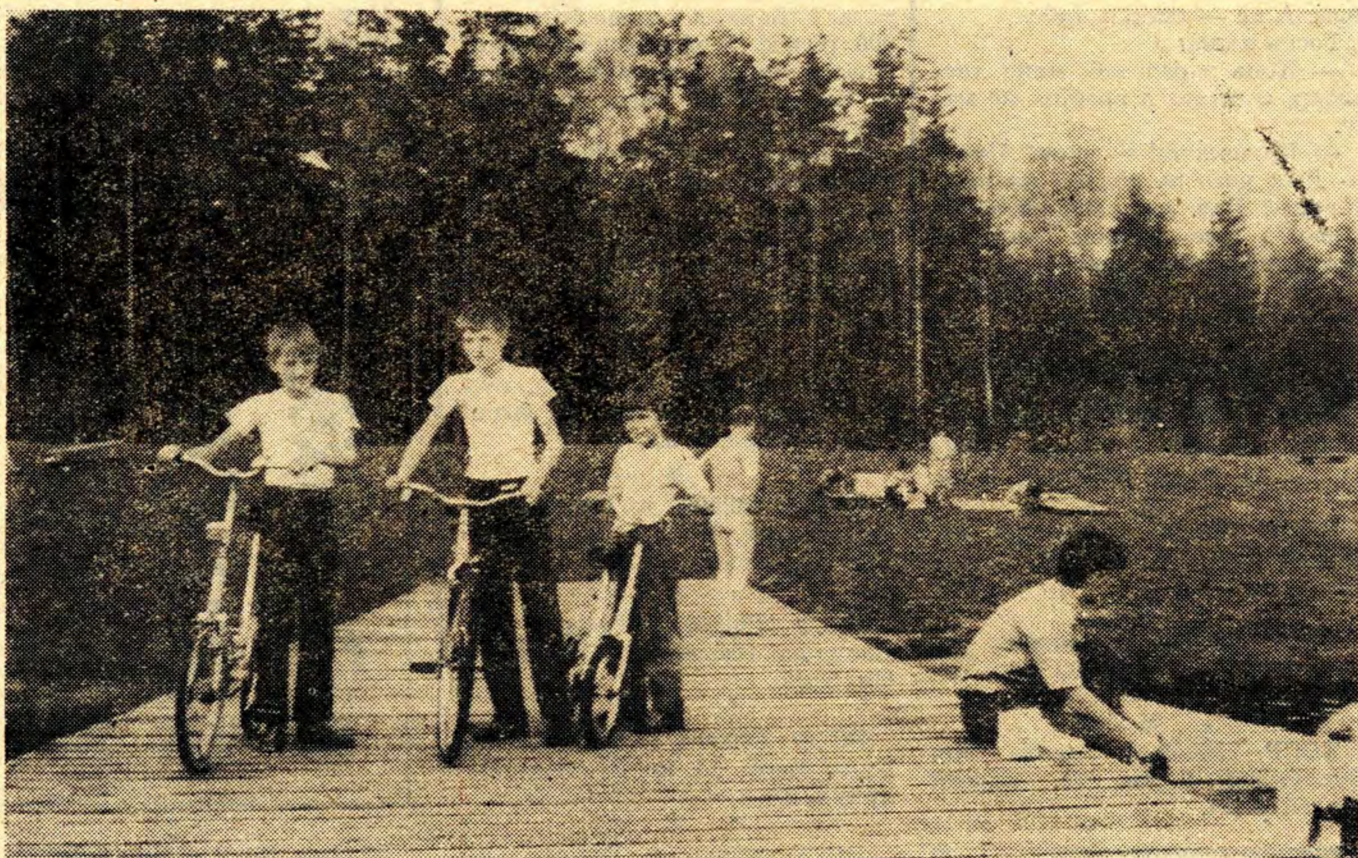
У групе школ да 300 вучняў найлепшыя вынікі асягнулі пачатковыя школы ў: Барысаўцы, Крывой, Грабаўцы, Дашах, Старакорніне, Аўгустове каля Бельска.

„Зорка“ віншуе вас і цешыцца, што яе чытачы — людзі ашчадныя.

Адказ на загадкі з 28 нумара „Зоркі“

Зубы. Язык. Язык за зубамі. Пальцы. Чалавек у розных узростах.

ЛЕТА ЛЕТА ЛЕТА ЛЕТА

У пошуках прыгод. Фота Я. Чэрнякевіч.

ТРЫ ВУЗЯЛКІ

Заканчэнне.
Пачатак у папярэднім нумары

Падводныя скалы і рыфы акружалі марскі востраў з усіх бакоў і падысці да яго немагчыма. Што тут рабіць? І кінуў наш капітан якары непадалёк ад вострава. А з вострава выйшлі ўсе караблі валадара — гарматы напагатове, абардажныя крукі з бартоў тырчаць, матросы — адна морда страшней за другую.

Паплылі яны да карабля Шчаслівага Капітана — але яму розуму ў другога не пазычаць! — адразу скеміў, што насустрач яму спяшаюцца не на вяселле запрашаць.

Дастаў наш капітан свой шкерцік з трыма вузялкамі ды і развязаў адразу два вузлы. Ой, што тут сталася! Вецер нібы з ланцуга сарваўся, хвалі — адна за другую вышэйшая, не зразумееш, адкуль і налятаюць! Затрапяталіся парусы, затрашчалі ванты, паляцелі ў ваду матчы, раз'ехаліся барты, забегалі па палубах пацукі, заляманталі людзі... І рады былі б разбойнікі назад плысці, ды ужо цяпер позна! Такая бура ўзнялася, што і карабель Шчаслівага Капітана кідала, нібы трэску, — ды ў яго добрая выручка. Пачакаў ён крыху, пачакаў — і развязаў трэці вузел.

Спішылася бура. Глядзіць наш капітан, дзе ж чужыя караблі? На ціхай вадзе толькі бочкі ды дошкі плаваюць. Падплыў ён да вострава, адшукаў сваю нявесту і падаўся дадому.

Як заведзена, згулялі вяселле. Было тут паедзена і выпіта нямала — сёй-той да гэтага часу за галаву трымаецца, сёй-той да гэтага часу ў зубах калупае. Весяліліся, скакалі, спявалі і гулялі ўсе, каму хацелася.

Пасля вяселля гаворыць стары кароль нашаму хлопцу:

— Ну, сынок, сядай на трон ды кіруй каралеўствам!

Падумаў-падумаў тады Шчаслівы Капітан:

— Навошта мне каралеўства! — кажа ён. — Мне і на караблі добра. Паглядзеў я на каралёў ды валадароў, не па майму густу гэтая работа! Каралём быць — трэба з падданых скуру дзерці, трэба з суседзямі ваяваць...

І пайшоў ён на свой карабель. Мілая жонка яго — разам з ім. І пачалі яны плаваць на сваім караблі. І спадарожныя вятры заўсёды дзьмулі ім у парусы.

Мінуў нейкі час — нарадзіла жонка Шчасліваму Капітану добрага сыночка, такога ж, якім быў некалі і сам капітан. І жылі яны шчасліва, пакуль не падаліся ў апошняе плаванне.

А дзе ж шкерцік з трыма вузламі? Ды капітанаў сынок, як і яго бацька, усё ў ваду кідаў — то на караблі вядра не далічацца, то швабры, то выратавальнага пояса, то бочачкі для прэснай вады; нейк раз убачыў ён бацькаў шкерцік з трыма вузламі і таксама кінуў за борт.

Вось бы знайсці гэты шкерцік!

ПАКАПІГАРОШАК

(Працяг са стар. 9)

падара ашукаць, як табе адсюль да бацькоў вярнуцца.

Сястра кажа:

— Пачакай тут, я пайду спытаюся ў гаспадара, ці пусціць ён цябе ў свой палац. А там што-небудзь прыдумаем.

Пайшла яна да Цмока.

— Што б ты, гаспадар, зрабіў, каб сюды мой брат праведаць мяне прыйшоў?

— За госця прыняў бы, — ухмыльнуўся Цмок.

Паверыла яму Палашка і прыняла брата ў палац.

Цмок пасадзіў госця за стол і кажа да Палашкі:

— Прынясі нам жалезнага бобу.

Прынесла Палашка кацёл жалезнага бобу.

— Давай, госць, папалуднуем, — кажа Цмок. І сам пачаў жалезны боб жменямі чэрпаць ды ў рот насыпаць.

Узяў і госць адну бобінку, патрымаў у роце і выплюнуў.

Цмок скрывіўся.

— Відаць, ты, госць, не галодны?

— Дзякую, — кажа госць, — есці мне і праўда не хочацца...

— Ну, дык пойдзем аглядаць мае багацці!

Абышлі яны ўсе пакоі, усе склепы — дабра ў Цмока лікам не лічана: і золата, і серабро, і футры дарагія.

Павёў Цмок госця ў стайню. А там стаяла дванаццаць жарабцоў, і кожны жарабец на дванаццаці ланцугах да жалезных слупоў прыкуты.

— Ну, што, госць, хто з нас багацейшы: ты ці я? — выхваляецца гаспадар.

— Дзе мне з табою раўняцца, — кажа госць. — У мяне і сотай долі таго няма.

— А цяпер я табе пакажу яшчэ адну штуку.

Прывёў яго Цмок да калоды — чатыры сажні таўшчынёю, дванаццаць даўжынёю.

— Бачыш гэтую калоду?

— Бачу, — адказвае госць.

— Дык вось: калі ты яе без сякеры пасячэш, без агню спаліш, тады пойдзеш дадому жывым. А не — смерць табе.

Госць кажа:

— Хоць зараз забі мяне, гаспадар, а гэтага я зрабіць не магу.

— Не можаш! — зароў Цмок. — Дык чаго ж ходзіш да мяне ў госці? Бач ты, пасябраваў са мною, з самім царом лясным! Няма табе сюды дарогі!

Працяг будзе.

ПАЗНАЁМІМСЯ

БССР, 230009, г. Гродна, БЛК-31, кв. 25, Жана Ключнік, 5 кл.

* * *

БССР, 230009, г. Гродна, пр. Будаўнікоў, 29а, кв. 37. Ірына Пачобут, 5 кл.

* * *

БССР, 230009, г. Гродна, пр Будаўнікоў, 21, кв. 20. Таня Ніканові, 5 кл.

* * *

БССР, 230009, г. Гродна, пр. Будаўнікоў, 9, кв. 33, Сяргей Малей, 5 кл.

* * *

БССР, 230003, г. Гродна, вул. В. Соламавай, 88, кв. 77, Аліна Бараноўская, 5 кл.

* * *

БССР, 230009, г. Гродна, пр. Будаўнікоў, 17, кв. 74, Уладзімір Пінчук, 5 кл.

* * *

БССР, 230009, г. Гродна, вул. Болдзіна, 10а, кв. 92, Сяргей Бабіч, 5 кл.

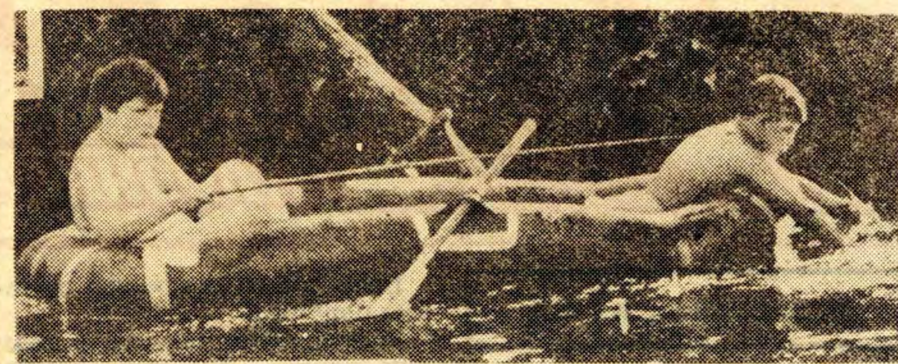
* * *

БССР, 230009, г. Гродна, пр Будаўнікоў, 13, кв. 27, Ліля Баярчук, 5 кл.

* * *

БССР, 230009, г. Гродна, пр. Будаўнікоў, 29а, кв. 52, Аксана Бонтур, 5 кл.

ЛЕТА ❖ ЛЕТА ❖ ЛЕТА

У пошуках прыгод.

Ніл Гілевіч

МАТЫЛЁК

(з Э. Пеліна)

Я — маленькі матылёк,
Я сяджу непадалёк.
Хто ж няўважна паглядзіць —
Кветка з крыльцамі сядзіць.
Гэй, сюды бягом, дзятва, —
Тут высокая трава,
Тут, дзе конікі звіняць,
Добра ў хованкі гуляць.

Незаўважна, неўпрыкметку
Я схаваюся за кветку,
Хто нас згледзіць у траве —
Той і кветачку сарве.

ЗАГАДКІ

Лупавокая Матруна —
Вечна мокрая макруня,
Ды пакуль не стане пець,
Яшчэ можна і сцярпець,
А як песню завядзе —
Няма радачкі нідзе:
Хоць ты вушы затыкай
Ці за тры вярсты ўцякай.

Адказ у наступным нумары

ЧАМУ БАЙКАЛ СВЯШЧЭННЫ?

25 мільёнаў год існуе Байкал — адно з найстарэйшых азёр на зямлі. У ім 80 працэнтаў запасу прэснай (несалёнай) вады ўсяго Савецкага Саюза і адна трэцяя запасу такой вады ў свеце.

Байкал займае плошчу ў 31,5 тыс. квадратных км. Гэта самае глыбокае возера ў свеце, найбольшая глыбіня — 1620 м. Па аб'ёме воднай масы Байкал пераўышае Балтыйскае мора ў 4,3 раза. У Байкал упадае больш як 300 рэчак. З яго выцякае рака Ангара, якая выносіць з возера за год каля 61 тыс. кубічных метраў вады.

У чыстых водах Байкала жыве мноства рыбы, некаторыя віды рэдкія, толькі тут спатыканыя, нпр. байкальскі омуль (найсмачнейшая рыба ў свеце) ці байкальскі цюлень (нерпа).

Вясёлы куточак

Хвалько кажа хвальку:

— Чуў пра Атлантычны акіян?

— Чуў.

— Я пераплыў яго.

— А ты чуў пра Мёртвае мора?

— Чуў.

— Я яго забіў.

* * *

* * *

— Дзядуля, а ты быў маленькі?

— А як жа, унучак. І ў першы клас хадзіў, як ты.

— Відаць, смешны ты быў са сваёю барадою!

* * *

Настаўнік:

— Што летам пашыраецца, а зімой сціскаецца?

Вучань:

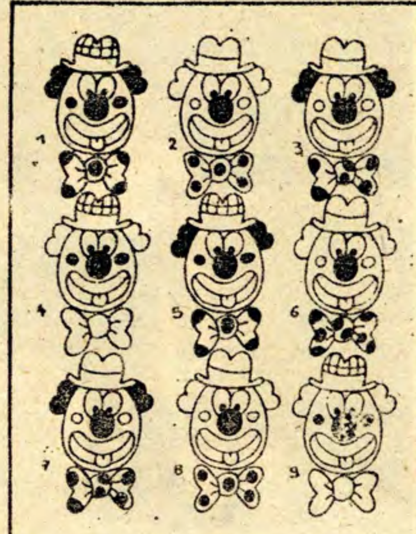
— Канікулы.

* * *

Маці ўшчувае сына-гультая. Сын апраўдваецца:

— Мамачка, чаго ты крычыш? Я ж нічагусенькі не рабіў!

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Бачыце тут 9 клоунаў. Кожны мае сабе пару, толькі адзін — сам. Каторы?

Адрас рэдакцыі: „Зорка" 15 950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Piątek 17 VII — 9.00 Teleferie najmłodszych — Lato z piosenką. 9.20 „Kacperek" (3) — serial prod. pol. „Ani słowa o szkole" (3) — serial prod. CSRS. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Kocham". 11.40 Magazyn Domatora. 16.35 Pr. dnia. 16.40 Mieszkać. 17.00 Wakacje. 17.15 Teleexpress. 17.30 Wakacje. 18.40 Reklama. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Kocham" — film prod. radz. 21.30 Żniwa 87. 21.40 Lex — mag. społ.-prawny. 22.10 Uniwersjada w Zagrzebiu. 22.40 DT. 23.05 „Z historii Wietnamu" (3) — serial. dok. prod. franc.

Sobota 18 VII — 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 „Timur i inni" — film prod. radz. 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.40 Piłkarska kadra czeka. 12.00 Piosenki znad jeziora. 12.20 Krąg. 12.50 Reportaż z przeszłości. 13.20 W świecie ciszy. 13.50 Militaria, obronność, nowoczesność. 14.20 Wędrówki dalekie i bliskie — franc. film dok. 15.20 Antologia dramatu powszechnego: G. Caillavet, R. Frers, E. Etienne — „Ładna historia". 16.45 Tel. lista przebojów muzyki poważnej. 17.15 Teleexpress. 17.30 Los. D. Lotka. 17.40 Polska w świecie. 18.50 Dobranoc. 19.00 Z kamerą wśród zwierząt. 19.20 Magnes. 19.30 Dziennik 20.00 „Dziewczęta z Nowolipek" — film fab. prod. pol. 21.25 Czas. 21.55 Siedem dni na świecie. 22.05 Sportowe rytmy tygodnia — Uniwersjada w Zagrzebiu. 23.05 DT. 23.15 Kino nocne: „Karawan" — film prod. USA.

Niedziela 19 VII — 6.55 TTR — s. II Zajęcia wakacyjne — Instytut Zootechniki. 7.15 TTR — s. II Zajęcia wakacyjne — Nowoczesna zagroda wiejska. 7.35 Pr. dnia. 7.40 Alarm przeciwpożarowy trwa. 7.50 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 „O czym szumią wierzby" — film prod. ang. i „Niebieskie lato" — film prod. hiszp. 10.30 DT. 10.35 Filmowe obserwacje świata. 11.25 Zajechał wóz do Złotego Potoku (1). 11.55 Siedem anten. 12.40 Kraj za miastem. 13.05 TV Koncert Życzeń. 13.50 Zajechał wóz do Złotego Potoku (2). 14.20 „Kraina długowiecznych" — reportaż. 14.45 Między niebem a ziemią jest czas — pr. poetycki. 15.10 Zajechał wóz do Złotego Potoku (3). 15.40 Wayne Sleep i inni (4) — ang. pr. rozr. 16.05 Prezydenci — John Adams. 16.35 Irina Otiewa (ZSRR). 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport. 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Blisko, coraz bliżej" (13) — „Niespokojna granica" — serial TP. 21.15 Pegaz. 21.55 Klub Międzynarodowy. 22.25 Loża. 22.35 Wyniki Totalizatora. 22.40 Uniwersjada w Zagrzebiu. 23.40 DT.

Poniedziałek 20 VII — 16.55 Pr. dnia. 17.00 Wakacje. 17.15 Teleexpress. 17.30 Wakacje, w tym serial TVP — „Kariera Nikodema Dyzmy" (3). 18.50 Dobranoc. 19.00 Rozmowa na telefon (1). 19.05 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr TV: A. Fredro — „Jestem zabójcą". 21.00 Żniwa. 21.10 Rozmowa na telefon (2). 21.40 „Wesele na Kurpiach". 22.40 DT.

Wtorek 21 VII — 9.00 „W dziewięć dni dookoła Varne'a — dzień 4. 9.40 „Kapitan Nemo" (4) — serial prod. radz. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Pod wiatr" (3). 16.35 Pr. dnia. 16.40 Tel. Informator Wydawniczy. 17.00 Wakacje. 17.15 Teleexpress. 17.30 Wakacje. 18.50 Dobranoc. 19.00 Rzeczpospolita Chełmska. 19.30 Dziennik. 20.00 „Pod wiatr" (3) — serial austral. 20.50 Konferencja pras rzecz. rządu. 21.05 Telemost Mińsk — Warszawa. 21.45 „W pewnej gminie" — tel. film dok. 22.10 Los. Kraj. Loterii Pieniężnej. 22.15 Z polskiej fonoteki. 22.40 DT.

Środa 22 VII — 8.40 Pr. dnia. 8.45 „Awantura o Basię" — film prod. polsk. 10.25 Festiwal Piosenki Żołnierskiej — Kołobrzeg 87 — Parada wojsk. zawod. zespołów estrad. 11.55 Uroczysta Odprawa Wart przed Grobem Nieznanego Żołnierza w Warszawie — transm. z Pl. Zwycięstwa. 12.55 „Między Bugiem a Odrą" — tel. film dok. 13.15 „Zielone kasztany" — film fab. prod. pol. 14.30 Ona w roli głównej — Maria Koterbska. 15.50 Studio Sport. 16.50 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 17.00 Wakacje. 17.15 Teleexpress. 17.30 Wakacje. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Rajska jabłoń" — film prod. polsk. 21.45 Inter Fashon show.

Czwartek 23 VII — 9.00 „Szaleństwo Majki Skowron" — ser. TP. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Kaz" (7). 16.30 Pr. dnia. 16.35 Wojsk. film dok. 17.00 Wakacje. 17.15 Teleexpress. 17.30 Wakacje, w tym film prod. franc. — „Brygady Tygrysa" (4). 18.50 Dobranoc. 19.00 Czym żyje świat. 19.30 Dziennik. 20.00 „Kaz" (7) — „Świadectwo dojrzałości" — serial USA. 20.45 Tygodnik gospodarczy. 21.45 Wyścig dookoła Polski i Spartakiada. 22.00 Majdanek — cmentarzysko Europy — film dok. 22.40 DT.

Bielsk Podl. Purpurowa róża z Kairu — USA 21. Odliczenie — węg. 22—23. Trędowata — pol. 24—25.

Czeremcha Nieposkromieni hajducy — węg. 22. Ognisty anioł — pol. 25—26.

Czyże Saint Jack — USA. Tango naszego dzieciństwa — radz. 22—26.

Hajnówka Rykowisko — pol. 20—24. Sygnał ostrzegawczy — USA 25—26.

Michałowo Córka króla wszechmórz — czes 21—23. Dziewczynka i koń — NRD 24—26.

Mielnik Protektor, Rodzina Leśniewskich — pol. 22—26.

Orla Na przyszłość będziemy sprytniejsi, stary — czes. Ten okrutny nikczemny chłopak — pol. 22—26.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль новы	Стыль стары	Святы, імяніны		Сонца усх.-зах	Месяц усх.-зах.
нядзеля	**19**	**6**	**Вадзіслава, Вінцэнта**	**Валянціна, Юльяны**	**4.37-20.47**	**19.56-1.23**
панядзелак	20	7	Чэслава, Геранімa	Фамы, Евангела	4.38-20.45	20.53-2.23
аўторак	21	8	Андрэя, Данеля	Пракопа, Феафіла	4.40-20.44	21.31-4.43
серада	**22**	**9**	**Свята Адраджэння**	**Свята Адраджэння**	**4.41-20.43**	**21.56-5.14**
чацвер	23	10	Апалінара, Богны	Антона, Апалона	4.42-20.42	22.13-6.46
пятніца	24	11	Кінгі, Крысціны	Вольгі, Яўфіміі	4.44-20.40	22.26-8.14
субота	25	12	Якуба, Крыстофа	Міхаіла, Арсеня	4.45-20.39	22.37-9.37

ГАДАВІНЫ

355 гадоў таму назад

23.7.1632 г. памёр Памва Бярында — дзеяч усходнеславянскай культуры, складальнік слоўніка, друкар, гравёр, пісьменнік. У 1627 г. у Куцейне каля Оршы выдаў двухмоўны „Лексіконъ славенаросскій імён толъкованіе", асновай якога быў „Лексіс" Лаўрэнція Зізанія — першы беларускі друкаваны слоўнік (1596 г.). Пісаў сілабічныя вершы.

90 гадоў таму назад

21.7.1897 г. нар. у в. Козлікі каля Заблудава на Беласточчыне Васіль Сакалоўскі (пам. 10.5.1968 г.) — Маршал Савецкага Саюза, Герой Савецкага Саюза, выдатны ваенны дзеяч і камандуючы Савецкай Арміяй.

80 гадоў таму назад

23.7.1907 г. нар. беларускі пісьменнік Эдуард Самуйлёнак (пам. 12.2. 1939 г.), пачаў друкавацца ў 1929 г., першая кніга — аповесць „Тэорыя Календбруна" (1934), раман „Будучыня" (1938) і інш.

60 гадоў таму назад

24.7.1927 г. нар. Канстанцін Кабашнікаў — выдатны беларускі фальклярыст, збіральнік і даследчык беларускіх казак, аўтар шэрагу прац па беларускай фальклярыстыцы, у тым ліку: „Беларуская народная вуснапаэтычная творчасць" (1967), „Ад традыцыйнага фальклору да рэвалюцыйнай паэзіі" (1969), „Беларускі фальклор у параўнальным асвятленні" (1981), складальнік тамоў: „Казкі пра жывёл і чарадзейныя казкі", „Чарадзейныя казкі" і інш.

55 гадоў таму назад

20.7.1932 г. нар. Янка Боўт — беларускі архітэктар, аўтар шматлікіх праектаў камбінатаў і іншых прамысловых аб'ектаў на Беларусі, у тым Завода халадзільнікаў у Мінску, Беларускага аўтамабільнага завода ў Жодзіне і інш.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

736. Алесь і Ніна Сыльвановіч (ЗША) — 10.00 дол.
737. Міхась Сыльвановіч (ЗША) — 5.00 дол.
738. Люба Корчык (ЗША) — 20.00 дол.
739. Леанід Норык (ЗША) — 20.00 дол.
740. Янка Юхнавец (ЗША) — 5.00 дол.
741. Мікола Заморскі (ЗША) — 20.00 дол.
742. Андрэй Мацукевіч (ЗША) — 10.00 дол.
743. Аўген Дубовік (ЗША) — 10.00 дол.
744. П. К., Р. К. (ЗША) — 20.00 дол.
745. Васіль Мельнювіч (ЗША) — 10.00 дол.
746. Аляксей Непейн (ЗША) — 10.00 дол.
747. Алег і Жэня Дубяга (ЗША) — 20.00 дол.
748. Іна Лукаш (ЗША) — 20.00 дол.
749. Марыя і Кастусь Верабей (ЗША) — 20.00 дол.
750. Аляксандр Міцкевіч (ЗША) — 20.00 дол.
751. Янка Азарка (ЗША) — 10.00 дол.
752. Эдвард Даніловіч (ЗША) — 20.00 дол.
753. Васіль Стома (ЗША) — 20.00 дол.
754. Аляксандр Корбут (ЗША) — 20.00 дол.
755. Др Матвей Смарчок (ЗША) — 30.00 дол.
756. Др Уладзімір Набагез (ЗША) — 100.00 дол.
757. Міхась Палюховіч (ЗША) — 15.00 дол.
758. Марыя Дубоўскі (ЗША) — 20.00 дол.
759. Вера Кабушка (ЗША) — 20.00 дол.
760. Віталі Кажан (ЗША) — 30.00 дол.
761. Віктар Казлоўскі (ЗША) — 10.00 дол.
762. Пётра Пікулік (ЗША) — 10.00 дол.
763. Наталля Орса (ЗША) — 50.00 дол.
764. Галіна Русак (ЗША) — 60.00 дол.
765. Міхась Тулейка (ЗША) — 10.00 дол.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

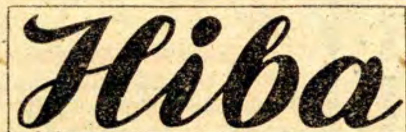
у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6.
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ „У НІВЕ"

Беларускае свята ў Беластоку • Знойдзеная магіла нашых вызваліцеляў • Што думае Барскі аб „Ніве" • У Праневічах пад Бельскам • У „Шляхам гадоў" — Кейстут і Ягайла • „Зорка" • Фальклор • Соннік • Сэрцайка • Стравы з маладой бульбы • Гумар

АДРАС РЭДАКЦЫІ

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая. Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар). Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара) Валянціна Жэшка (карэктар). Міраслава Лукша. Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцыляры). Уладзіслаў Петрук (мастак). Віктар Рудчык. Марыя Федарук (машыністка). Міхал Хмялеўскі Яніна Чэрнякевіч. Ала Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe 15-950 Białystok, ul Wesołowskiego
Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku Cena prenumeraty kwart 156 zł, półr 312 zł roczne 624 zł

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach;
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28 00-958 Warszawa konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
- do dnia 10 listopada na I kwartał, półrocze roku następnego oraz cały rok następny;
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 1084/87 r. Nakład 3.500 egz W-3.

З суседскага агародчыка

ВЫЛУЧЫЎСЯ

На наваселле да Капілкіных госці прыходзілі не з пустымі рукамі.

Карнеевы прынеслі чахол на коўдру з блакітнымі званочкамі.

Наталка Пабрызгаева падарыла такі ж чахол на коўдру, але з ружовымі кветкамі.

Сям'я Яўсеевых — ажно два чахлы на коўдру і прасціну.

Аляксеевы ўрачыста паднеслі цэлы набор навалачак.

Муж і жонка Калатушкіны ўручылі навасёлам адразу два наборы навалачак і два ручнікі.

І толькі Чыбушкін прынёс сервіз з каляровага шкла з інкрустацыяй і пазалочанай аблямоўкай. З усіх гасцей ён адзін працаваў не на швейнай фабрыцы, а на шклозаводзе.

Уладзімір Шкаброў

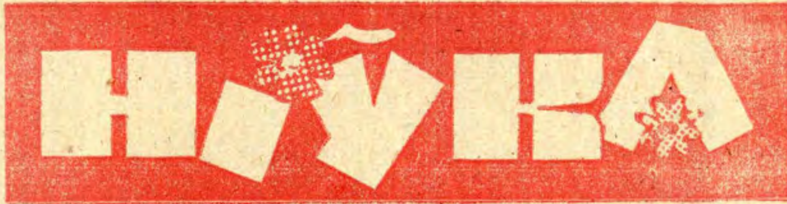
ПАЗНАЙ СЯБЕ

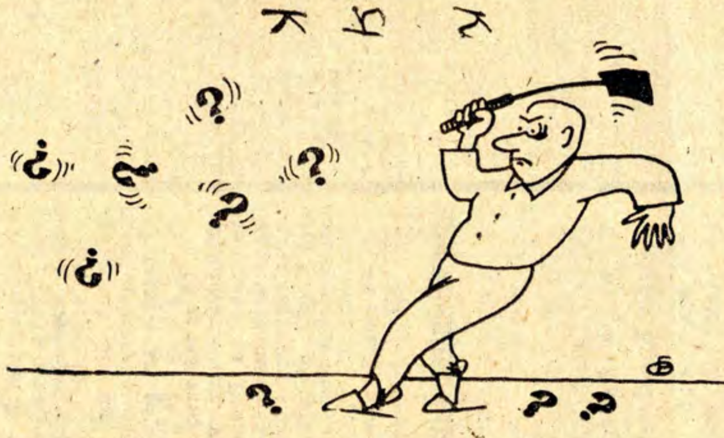
1. Вы — лысы?
   Так — 100 ачкоў. Не — 1 ачко.
2. Умееце захоўваць тайны?
   Так — 100 ачкоў. Не — 1 ачко.
3. Аддаеце перавагу актыўнаму адпачынку?
   Так — 100 ачкоў. Не — 1 ачко.

Калі набралі 300 ачкоў, то вы — яркі брунет, хаваеце грошы ад жонкі і развязваеце на рабоце красворды.

Калі набралі 5 ачкоў, дык вы слабыя ў матэматыцы.

СЯБАР

— Дзе ваш муж, пані Задрыпкоўская?

— Дома, са сваім чацвераногім сябрам!

— А я не ведала, што вы абзавяліся сабачкам!

— Гэта зусім не сабачка, а канапа...

ВОСЬ ХРЭН!

Адзін худы задрыпанец зайздросна глядзеў на ружовашчокага здаравяку, і спытаў яго:

— Ад чаго вы такі свежы і здаровы?

— А я ем шмат хрэну, — з усмешкай адказаў здаравяка.

— А як жа вы яго ясце?

— З салам!

ЦУДОЎНЫ ГОЛАС

Малады спявак — прафесару:

— Як вы лічыце, прыдасца на што-небудзь мой голас?

— Вядома, што за пытанне?! Пры пажары або аварыі яму цаны не будзе!

Без слоў.

Паспрабаваў жыць так, каб трапіць у рай, але зразумеў, што гэта пекла.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Іван Раманавіч! Вы абяцалі на раённай нарадзе, што з кожнага курынага яйца вылупіцца па двое куранят. На што вы, уласна, разлічвалі?..

— На яйкі з двума жаўткамі.

— ✻ —

Пачынаючая прадаўшчыца да загадчыка магазіна.

— Пакупнік пытае, ці сядзе пасля сціркі выбраны ім свіцер ці не. Што яму сказаць?

— А ён яму якраз?

— Не, велікаваты.

— Тады скажыце, што сядзе...

— ✻ —

— Мой цырульнік вынайшоў аўтаматычную брытву. Кліент укладвае ў апарат галаву, і праз секунду ён начыста выбрыты.

— Але гэта немагчыма. У кліентаў жа розныя галовы.

— Гэта толькі перад першым брыццём.

МІНІВЕРШЫ

ПРЫНЦЫП ПРЫСТАСАВАННЯ

— А ці быў бы я ля місы,
каб не йшоў на кампрамісы?

СКАРАЧЭННЕ ШТАТАЎ

Селяніну раіла Ліса:
— Прагані з двара ты, браце, пса,
бо сядзіць ён ля дзвярэй
і палохае курэй,
ад таго, што брэша здуру,
не нясуцца твае куры.

Хведар Жычка

З „Весніка Задрыпоніі"

ФІЛАСОФСКАЕ ТЛУМАЧЭННЕ

Свой шосты шлюб Аэліта Барсучок тлумачыць тым, што колькасць абавязкова павінна перайсці ў якасць.

З РОЗДУМАЎ СУМЛЕНЕВІЧА

Навошта чалавеку такое сумленне, якое бясконца яго мучыць?

— Няўжо парыкі яшчэ ў модзе?

КУРЁЗЫ

СЕРВІС У СВЕЦЕ НАСЯКОМЫХ

Карове добра — надакучлівых мух яна можа адагнаць хвастом. Жуку-дрывасеку горш: хваста ў яго няма.

Не ўсе ведаюць, што насякомыя вельмі часта служаць харчам, домам і транспартным сродкам для яшчэ больш дробных насякомых. Напрыклад, ёсць дзесяткі відаў кляшчэй, якія паразітуюць на сваіх таксанамічных суседзях. Яны проста падбіраюць кожную арганізку, якая трапляе на спіну насякомага — суверэна. Іншыя пацуху кормяцца сваім гаспадаром. Такім чынам, кляшчы разглядваюць дрывасекаў як пенсіянат: тут табе і снеданне, і заўсёдашні дом. А для псеўдаскарпіёнаў дрывасекі — дармовае таксі. Гэтыя павукападобныя вядуць сядзячы спосаб жыцця, але час ад часу перабіраюцца на новае месца, учапіўшыся ў лапку прабягаючага міма жукадрывасека.

АБ'ЯВА

„Прадаецца энцыклапедычны слоўнік. Ні разу не быў у карыстанні. Мая жонка і так усё ведае".

Газета „Пенсільванія пэйпэр".

Вушы дараваны чалавеку, каб убіраць чужыя думкі, а язык — каб выказваць іх у якасці ўласных.